

MUSTAFA LUTFİ EL-MENFELÛTÎ'NİN "EL-ABARÂT"
İSİMLİ ESERİNDEKİ HİKÂYELERİN TEKNİK VE
TEMATİK İNCELEMESİ

Rıfat Işık*

Öz

Bu çalışmada, Mustafa Lutfi el-Menfelûti (öl. 1924) 'nin el-Abarât adlı eserinde yer alan telif ve tercüme hikâyelerin teknik ve tematik yönden incelemesi yapılmıştır. Mustafa Lutfi el-Menfelûti, Modern Arap edebiyatının önemli yazarlarından birisi olup birçok önemli isme de ışık tutmuştur. el-Menfelûti, Fransızca 'dan yaptığı tercüme ve kendi telif ettiği hikâyelerle el-Abarât adlı eserini ortaya koymuştur. Eserde toplam sekiz hikâye yer almaktadır. Döneminde büyük bir etkiye sahip olan yazar, eserlerinde adalet, yoksulluk, ayrılık, ölüm, üstün ahlak vb. birçok temaya değinmiştir. Hikâyelerde yer alan olay örgüleri, kahramanların fiziki ve ruhsal çevrelerinin tanıtıldığı giriş, olayların karıştığı ve sosyal eleştirilerin yoğunlaştığı gelişme ve çoğunlukla üzücü bir şekilde biten sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Mustafa Lutfi el-Menfelûti 'nin el-Abarât isimli eserine odaklanan bu çalışma, yazarın hayatı, edebî kişiliği, eserin adlandırılması ve olay örgüsü vb. konuların yanı sıra temelde teknik ve tematik olarak iki ana başlık altında ele alınmıştır. el-Abarât adlı eserde geçen hikâyeler, üç farklı zaman diliminde gerçekleşmektedir. Bunlar zaman kavramına yer verilmeden geçmiş zaman kipiyle yazılmış hikâyeler, içerisinde nesnel zaman kavramlarının bulunduğu hikâyeler, bir de kronolojik olarak takip edilebilen hikâyelerdir. Mekân unsuru da yazarın kahramanların sosyal çevresini ve bazen de ruhsal durumunu tasvir etmek için kullandığı araçlar olarak gözükmektedir. Modern dönem Arap edebiyatının önemli isimlerinden olan Mustafa Lutfi el-Menfelûti 'nin el-Abarât adlı eserinin teknik ve tematik açıdan incelemesi, Arap edebiyatında bu türde kaleme alınan eserlerin geçirdiği gelişimi daha açık bir biçimde ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap dili ve edebiyatı, el-Menfelûti, el-Abarât, Hikâye, Teknik ve tematik inceleme.

215

* Doç. Dr, Selçuk Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı, Konya/Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>, e-posta: [rifatisik@selcuk.edu.tr](mailto:rifatishik@selcuk.edu.tr); Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7596-8874>,

Makale Bilgileri

Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 15.01.2026

Kabul Tarihi: 07.06.2026

Yayın Tarihi: 25.06.2026

Hakem Sayısı: Üç Dış Hakem

Finansman: Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.

Etik Beyan: Bu çalışma herhangi bir tez ya da sempozyum bildirisi gibi başka bir yayından üretilmemiştir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Lisans: CC BY-NC 4.0

DOI: [10.32330/nusha.1863831](https://doi.org/10.32330/nusha.1863831)

Atf Bilgisi: Işık, R. (2026). Mustafa Lutfi el-Menfelûti 'nin "el-Abarât" İsimli Eserindeki Hikâyelerin Teknik ve Tematik İncelemesi. Nüsha, 26(62), 215-248.

*A Technical and Thematic Analysis of the Stories in Muştafâ Lutfî
al-Manfalûţî's al-'Abarât*

Rıfat Işık*

Abstract

This study examines the original and translated stories included in al-'Abarât by Muştafâ Lutfî al-Manfalûţî (d. 1924) from both technical and thematic perspectives. Muştafâ Lutfî al-Manfalûţî was one of the leading figures in modern Arabic literature and served as an inspiration to many prominent writers. Al-Manfalûţî compiled his work al-'Abarât using stories he translated from French as well as those he authored himself. The work contains a total of eight stories. A writer who exerted a significant influence during his time, he addressed numerous themes in his works, including justice, poverty, separation, death, and high moral standards. The plot structures of the stories consist of an introduction that presents the physical and psychological environments of the characters, a development section in which events unfold and social criticism intensifies, and a conclusion that typically ends in a tragic manner. This study, which focuses on al-Manfalûţî's work al-'Abarât, examines the author's life, literary persona, the naming of the work, and its plot structure, among other topics, and is primarily organized under two main headings: technical and thematic. The stories in al-'Abarât take place across three distinct temporal frameworks: narratives told in the past without explicit temporal markers, those incorporating objective concepts of time, and those that follow a chronological sequence. The element of setting is also employed as a tool through which the author reflects both the social environment and, at times, the psychological states of the characters. A technical and thematic analysis of al-'Abarât, a work by Muştafâ Lutfî al-Manfalûţî-one of the prominent figures in modern Arabic literature- is significant in that it more clearly illustrates the development of this literary genre in Arabic literature.

Keywords: Arabic language and literature, al-Manfalûţî, al-'Abarât, Story, Technique and thematic analysis.

* Assoc. Prof. Dr., Selcuk University, Department of Arabic Language and Literature, Division of Oriental Languages and Literatures, Konya/Türkiye, ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>, e-posta: rifatisik@selcuk.edu.tr; Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7596-8874>.

Article Info

Type: Research article

Date Submitted: 15.06.2026 Date Accepted: 07.06.2026 Date Published: 25.06.2026

Reviewers: Three External

Grant Support: No funds, grants, or other support was received.

Ethical Statement: This study is an original study that was not prepared based on any thesis or symposium paper.

Conflicts of Interest: No conflict of interest declared.

Licence: CC BY-NC 4.0

DOI: [10.32330/nusha.1863831](https://doi.org/10.32330/nusha.1863831)

Citation Information: Işık, R. (2026). Mustafa Lutfî el-Menfelûţî'nin "el-'Abarât" İsimli Eserindeki Hikâyelerin Teknik ve Tematik İncelemesi. Nüşa, 26(62), 215-248.

Giriş

Anlatmak, nakletmek, tekrar etmek, benzetmek gibi anlamlar içeren hikâye (İbn Manzûr, t.y., s. 14/191), edebi bir tür bağlamında olmuş ve ya olması muhtemel olayları sözlü ya da yazılı olarak anlatmak şeklinde tarif edilmektedir (Akalin ve diğerleri, 2011, s. 1100). Arap Edebiyatında kıssa kelimesiyle karşılanan hikâye türü, tarihsel gelişimi bakımından Cahiliye, İslâmî ve Modern dönem olarak üç bölümde incelenmektedir. 18. yüzyılda Napolyon'un Mısır'ı işgal etmesiyle başlayan dönem Arap Edebiyatında, Modern Dönem olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde yurt dışına eğitim almaya giden yazarlar ve farklı dillerden yapılan çeviri faaliyetleri sayesinde Arap Edebiyatı da yeni bir kimlik kazanmıştır. Diğer edebi türlerde olduğu gibi hikâye türünün gelişim serüveni de benzer şekilde bir seyir izlemiştir. Önce yabancı eserler tercüme edilmiş, ardından bu eserler örnek alınarak taklit çalışmaları yapılmış ve nihayetinde özgün eserler ortaya konulmuştur (Yazıcı, 1998, ss. 481-482).

Hikâye türünün bu gelişim sürecinde tercüme faaliyetleri temel bir işlev üstlenmiştir. Batı'ya açılmanın temel noktalarından birisi olan tercüme hareketi, Arap edebiyatında hikâye türünün gelişiminde belirleyici bir rol oynamıştır. Bu süreç, tercüme ile başlayan etkileşimin zamanla taklide, sonrasında ise özgün bir eser olmasına evrilen bir sürece zemin hazırlamıştır. Modern anlamda hikâye türü Arap dünyasında ilk olarak Mısır'da ortaya çıkmış ve buradan diğer Arap coğrafyasına taşınarak yaygınlık kazanmıştır. Özellikle Mısır, Suriye ve Irak'ta şekillenen modern Arap hikâyeciliği, gelişim serüveni bakımından yirminci yüzyılın başlarından I. Dünya Savaşı'na kadar uzanan kuruluş evresi, I. Dünya Savaşı'ndan II. Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar devam eden gelişim evresi ve 1950 sonrası dönemi kapsayan olgunlaşma evresi olarak üç ana dönem içerisinde değerlendirilmektedir (Emekli, 2017, ss. 876-877).

Yazmış olduğu tiyatro ve romanları ile tanınan Selim Butrûs el-Bustânî (öl.1884), modern Arap edebiyatında kısa hikâyeciliğin en önde gelen simalarından birisidir. İlk dönemlerde başta aşk hikâyeleri olmak üzere hikâyelere değersiz ve baştan çıkarıcı olduğu için karşı çıkılmasına rağmen on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru birçok dergi ve gazete bu tür hikâyeleri neşretmişlerdir. Bu süreçte özellikle Avrupa edebiyatından yapılan tercümelerin etkisi belirgindir. Butrus el-Bustânî (öl.1883)'nin çıkardığı dergiler ve burada yayımlanan ilk örnekler, modern Arap hikâyeciliğinin başlangıcını oluşturur. Bu dönemde hikâye türü, geleneksel anlatımdan uzaklaşarak daha sade bir dil ve betimlemeye dayalı bir üslup benimsemiş, nadir kelimeler ve ağır sanatlı anlatım yerini daha anlaşılır bir

dile bırakmıştır. Erken dönem hikâyelerde ahlâkî mesajlar ön plandadır. Örneğin cimrilik ve cömertlik gibi temalar üzerinden bireysel ve ailevi dönüşüm anlatılır. Bu hikâyeler hem didaktik bir amaç taşır hem de toplumsal değerleri yansıtır. 20. yüzyıl başlarına gelindiğinde Mustafa Lütfî el-Menfelûtî (öl.1924) gibi yazarlar öne çıkar. Onun eserleri çoğunlukla Batı kaynaklı olmakla birlikte, duygusal yoğunluk, karakter tahlilleri ve tasvir gücü açısından dikkati çeker. Ancak bu hikâyelerde yer yer aşırı duygusallık ve karamsarlık hâkimdir. Menfelûtî'nin eserlerinde hem tercüme hem de özgün metinler bulunmakta, bu da dönemin edebî üretiminde Batı etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Aynı dönemde Mısır ve Lübnan'da kısa hikâye yazımı dergi ve gazeteler aracılığıyla yaygınlaşmış, diğer Arap ülkelerine göre daha hızlı gelişmiştir. İlk tercüme ve örnekler genellikle Fransız edebiyatından yapılmış, zamanla yerli yazarlar da bu türe katkı sağlamıştır. Ancak bazı bölgelerde üslup ve düşünce bakımından modernleşme daha yavaş ilerlemiştir (Savran, 1991, ss. 157-160).

Selîm Butrûs el-Bustânî (öl. 1884) ve Mustafâ Lütfî el-Menfelûtî (öl. 1924)'nin dışında bu sürecin önde gelen yazarları arasında, Fransîs Fethullâh el-Marrâş (öl. 1873), Cibrân Halîl Cibrân (öl. 1931), Halîl Mutrân (öl. 1949) ve Muhammed Hüseyin Heykel (öl. 1956) gibi şahsiyetler yer almaktadır (Demirci, 2018, s. 23; Emekli, 2017, s. 877; Hâfız, 2003, ss. 79-80).

Bu çalışmada teknik ve tematik incelemesi yapılmış olan *el-Abarât* adlı eser, telif ve tercüme hikâyelerden müteşekkil bir çalışmadır. Modern dönemin en önemli yazarlarından birisi olan ve birçok önemli isme ışık tutmuş olan Mustafa Lütfî el-Menfelûtî (öl.1924), Fransızca'dan yaptığı tercüme ve kendi telif ettiği hikâyelerden oluşan *el-Abarât* adlı eseri ortaya koymuştur. Kitapta toplam sekiz hikâye yer almaktadır.

Çalışmanın metodolojisi belirlenirken Mehmet Tekin'in *Roman Sanatı* (Tekin, 2003), Mehmet Kaplan'ın *Hikâye Tahlilleri* (Kaplan, 2019), Şerif Aktaş'ın *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili/Teori ve Uygulama* (Aktaş, 2005) ve Nurullah Çetin'in *Roman Çözümleme Yöntemi* (Çetin, 2003) eserlerinden istifade edilmiştir. Bu alanda hazırlanmış olan Mustafa Gördebil'in *Modern Suriye Edebiyatının Öncülerinden Marûf el-Arnâut ve Tarihî Romanları* (Gördebil, 2023), Ahmet Yıldız'ın *Zehrân el-Kâsımî'nin Teğrîbetu'l-Kâfir İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi* (Yıldız, 2023) ve Hasan Harmancı'nın *Abdurrahman Munîf'in el-Eşcâr ve İğtiyâlu Merzûk Adlı Romanının Teknik Yönden İncelenmesi* (Harmancı, 2013) çalışmaları bulunmaktadır. Bunlarla birlikte yurt dışında ise Noor Uddin Ahmed ve Halima Khatun'un *Tears And Tales: A Thematic Exploration of Al- 'Abarât and Surabhi in Comparative Perspective* (N. U. A. Ahmed ve Khatun, 2025), Noor Uddin Ahmed, Abu Bakkar Siddique ve

Rahul Amin'in *Echoes of Society: Exploring Social Realities In Al-Manfalûtî's Al-'Abarât* (Dr. N. U. Ahmed, Siddique ve Amin, 2024), Syed Khairul Anam Samsuddin'in doktora tezi olan *A Study on Mustafa Lutfi al-Manfaluti to Modern Arabic Prose With Special Reference to al-Abarât* (Samsuddin, 2012) çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca çalışmanın temelinde yer alan *el-Abarât*, "Gözyaşları" adı ile Yusuf Bildik ve Ahmed Halil tarafından 2021 yılında Türkçe'ye çevrilmiştir (Bildik ve Halil, 2021). Bu çalışmada ise Mustafa Luftî el-Menfelûtî'nin hayatı hakkında bilgi verildikten sonra eserin önce teknik, ardından tematik incelemesi yapılmıştır. Yukarıda bahse konu olan eserlerden bazılarında da görüleceği üzere, teknik ve tematik inceleme bağlamında birçok çalışma mevcuttur. Ancak hem incelemeye konu edilen eserin daha önce bu açıdan ele alınmamış olması hem de yazarın olaylara bakış açısının okuyucu ve araştırmacılar nezdinde ilgi uyandırması sebebiyle, Mustafa Lutfi el-Menfelûtî (öl. 1924)'nin *el-Abarât* adlı eseri, teknik ve tematik açıdan incelenmeye değer görülmüştür. Bu çalışmanın merkezinde yer alan *el-Abarât* adlı eser ele alınırken nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tematik çözümleme ve yorumlayıcı yaklaşım tarzı benimsenmiştir.

Mustafa Luftî el-Menfelûtî'nin Hayatı ve Edebî Kişiliği

Mustafa Luftî el-Menfelûtî 1876 yılında Mısır'ın Asyût şehrine bağlı Menfelût bölgesinde dünyaya gelmiştir. Nesillerdir şer'i ve tasavvufi ilimlerle meşgul olan bir ailede yetişmiştir (Ürün, 2002, s. 201). İlk eğitimini bulunduğu bölgede alan Menfelûtî, on bir yaşında Kur'ân'ı ezberlemiştir. Daha sonra babası tarafından Ezher'e gönderilen el-Menfelûtî, on yıl kadar kaldığı bu okulda dil, edebiyat, ahlak, felsefe ve fıkıh üzerine dersler okumuştur. Şiir hususunda ezberi güçlü olan yazar, o dönem Ezher'de ders vermekte olan Muhammed Abduh'un görüşlerinden etkilenerek talebesi olmuştur. Muhammed Abduh aracılığıyla Sa'd Zağlûl Paşa ile de yakın ilişkiler kurmuştur. Babasının verdiği temel eğitimin dışında, Menfelûtî'nin edebî kişiliğinin şekillenmesinde bu iki isim ile birlikte *el-Müeyyed* isimli dergide yazdığı yazılar çok etkili olmuştur. *el-Müeyyed* dergisinde *en-Nazarât (Bakışlar)* başlığı altında yayınlanan yazıları sebebiyle edebiyat dünyasının dikkatini üzerine çekmiştir. Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve danışma meclisi gibi çeşitli kurumlarda görevler üstlenen Menfelûtî, Mısır Hidiv'i Abbas'ı eleştiren bir şiirinin neşredilmesi sonucu altı ay hapis cezası da almıştır. 1924 yılında 48 yaşında iken vefat etmiştir (Abbûd, 2014, ss. 342-343; Dayf, t.y., ss. 227-228; ed-Dâğir, 1983, s. 702; el-Fâhûrî, 1986, s. 201; Güler, 2020, s. 225; İşler, 2001, s. 71; es-Sehhar, t.y., s. 12; ez-Zeyyât, 1993, s. 340).

Çağdaşlarına nazaran farklı bir üsluba sahip olan Menfelûtî, kimi zaman övülmüş kimi zaman da eleştirilmiş bir yazar olsa da onun hakkında söylenecek doğru ifade, döneminde büyük bir etkiye sahip olduğudur. Zira bu hakikati ifade sadedinde Mahmûd el-Akkâd (öl.1964), Mısır edebiyatını tasnif ederken “Menfelûtî Dönemi” şeklinde bir bölüme yer vermiştir (el-Fâhûrî, 1986, s. 203). Menfelûtî, hikâyelerinin bir kısmını kendisi telif etmiş, bir kısmını ise Fransız edebiyatından tercüme ederek yayımlamıştır. Kendisi Fransızca'yı iyi bilmemesine rağmen arkadaşlarından yardım alarak hikâyeleri tercüme etmiş, aslına sadık kalmak kaydıyla kendi üslubuyla yorumlamıştır (Durmuş, 2004, s. 135). Menfelûtî, hikâyelerinde kadın, adalet, yoksulluk, ayrılık, ölüm, üstün ahlak vb. birçok temayı işlemiştir. Hikâyelerinin büyük çoğunluğunda karamsarlık duygusunun hâkim olduğu görülmektedir (Abbûd, 2014, s. 343; Arslan, 2019, s. 356; Durmuş, 2004, s. 135; el-Fâhûrî, 1986, s. 202). Menfelûtî'ye ait özgün iki eser bulunmaktadır. İlki, *en-Nazarât* adlı eser olup çoğunluğu *el-Müeyyed* dergisinde yayımlanmış olan makale, deneme ve şiirler içeren bir koleksiyondur (el-Menfelutî, 2015). İkincisi ve bu çalışmanın konusu olan *el-Abarât* ise bazıları telif, bazıları tercüme hikâyelerden oluşan bir derlemedir (el-Menfelutî, 2014). Bunların dışında çeşitli kitapların özeti, çevirisi ya da uyarlaması mahiyetinde farklı çalışmaları da bulunmaktadır (Durmuş, 2004, s. 135).

el-Abarât İsimli Eserin Teknik ve Tematik İncelemesi

Çalışmada *el-Abarât* isimli eser teknik ve tematik açıdan incelemek, inceleme ölçütlerine ne kadar uygun olduğu tespit edilecektir. Bu inceleme yapılırken eseri oluşturan teknik ve tematik unsurların ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir (Yıldız, 2022, s. 188).

Eserin Teknik İncelemesi

Bu bölümde eseri oluşturan teknik unsurlar ele alınacaktır.

Eserin Adı

Eserin isminin belirlenmesi, anlaşılması ve vermek istediği mesajın çarpıcı bir şekilde ortaya koyulması açısından çok önemlidir. Bu sebeple yazar eserine, kapsamlı ve simgesel değere sahip bir isim vermelidir (Çetin, 2003, s. 231). Menfelûtî'nin sekiz hikâyeden oluşan bu esere, hüznü ve duygusal konulara yer vermesi sebebiyle *el-Abarât* (Gözyaşları) ismini verdiği görülmektedir. Aşk acısı, ayrılık, hastalık ve ölüm gibi temalar içermesi, karakterlerden birçoğunun sonu acıyla biten hikâyeleri sebebiyle esere verilen bu ismin başarılı bir seçim olduğu düşünülebilir.

Olay Örgüsü

Menfelûtî'nin hikâyeleri, klasik olarak olay hikâyesine daha yakındır. Ancak hikâyelerin tamamının olay hikâyesi olduğunu ifade etmek doğru olmayabilir. Nitekim seçkide yer alan hikâyeler, zaman zaman durum hikâyesi özellikleri de taşımaktadır. Belirgin bir olay örgüsünün varlığı, hikâyelerin genellikle üzücü bir sonla bitmesi, karakterlerin olay zinciri içinde dönüşüm yaşaması ve okuyucuya mesaj verme amacı taşıması gibi hususlar, seçkide yer alan hikâyelerin Maupassant'ın geliştirdiği olay hikâyesine yakın olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yer yer zamanının belirsizleşmesi ve duygusal, psikolojik betimlemelerin varlığı gibi unsurlar bu hikâyeleri durum hikâyesine yakınlaştıran yönleri olarak göze çarpmaktadır (Ayan, 2025, ss. 157-158; el-Menfelûtî, 2014; Sağlam, 2026, ss. 347-361).

Tahkiye türünde yazılan öykü ve roman gibi edebî eserlerde temel unsur, olaydır. Bu olayın bir zaman sıralamasına göre anlatılmasına hikâye, bir sebep-sonuç çerçevesinde anlatılmasına ise olay örgüsü denmektedir (Aktaş, 1991, s. 47; Çetin, 2003, s. 230; Tepebaşı, 2019, ss. 47-50). *el-Abarât* isimli eserde bulunan sekiz hikâye birbirinden bağımsız olay örgülerine sahiptir.

Yetim: Hikâye, babasının vefatından sonra amcasının himayesine verilen yetim bir gencin hazin aşk hikâyesini konu edinmektedir. Hikâyede ismi belirtilmeyen kahraman, amcasının kızına âşık olmuş fakat ona duygularını ifade edememiştir. Amcasının vefatından sonra yengesinin isteğiyle evden ayrılmak zorunda olan genç, amca kızının başkasıyla evleneceğini öğrenip derin bir üzüntü yaşamıştır. Fakat amca kızının da kendisini sevdiğini, kızın hastalanarak vefat etmeden önce ona yazdığı mektupla öğrenir. Bu haberin ardından genç de vefat eder ve kızla aynı mezara defnedilir (el-Menfelûtî, 2014, ss. 9-18).

Şehitler: Hikâye, Kocası vefat eden ve çocuğuyla yalnız kalan bir kadının oğluna ve erkek kardeşine duyduğu özlemi konu edinmektedir. Erkek kardeşinin yanında yaşamaya başlayan kadın, kardeşinin iş aramak için Amerika'ya gitmesiyle büyük bir üzüntü yaşar. Aradan geçen uzun yılların ardından oğlu, annesinin üzülmeye dayanamayıp dayısını aramak için gider. Amerika'da yaptığı araştırmalar sonucunda dayısının yıllar önce bakır aramak üzere yerlilerin bulunduğu bölgelere gittiğini öğrenir. O da aynı bölgeye giderek dayısını arar. Gittiği bölgede yerliler tarafından esir alınarak bir yıl boyunca zindanda tutulur. Daha sonra zindandan çıkarılarak bir yere bırakılır. O sırada yanına yerlilere benzemeyen genç bir kız gelir. Onu serbest bırakır ve birlikte kaçarlar. Kendisini Hz. Meryem'e adanmış ve evlenememek üzere yemin etmiş olan bu kız, kurtardığı gence âşık olur. Yemini ve aşkı arasında kalarak intihar eder. Onun dayısının kızı olduğunu

öğrenen genç, üzüntüsünden hayata gözlerini yumar. Kardeşinin ve oğlunun hasretine dayanamayan kadın da bulunduğu evde vefat eder (el-Menfelûtî, 2014, ss. 19-31).

Tesettür: Hikâyede, Avrupa'ya gidip ülkesi Mısır'a döndükten sonra düşünceleri değişen ve bu nedenle çeşitli sıkıntılar yaşayan bir adam anlatılmaktadır. Avrupa dönüşü kadınların örtünmesiyle ilgili farklı bir bakış açısı benimsediğini söyleyen adama, arkadaşları itiraz eder. Özellikle bir arkadaşıyla aralarında uzun süren bir tartışma yaşanır, bu tartışmanın ardından ise bir daha görüşmezler. Söz konusu adam, Avrupa'da kadınların erkeklerle daha serbest bir şekilde bir araya gelebildiğini örnek göstererek, geleneksel uygulamanın gereksiz olduğunu savunur. Bu doğrultuda ailesini de kendi görüşlerine ikna eder. Zamanda evinde Avrupa'da olduğu gibi buluşmalar düzenlemeye başlar ve bu ortamlarda kadınlar ve erkekler birlikte rahatça oturup sohbet ederler. Arada üç yıl geçtikten sonra, adam tesadüfen eski arkadaşıyla karşılaşır. Bu karşılaşma sırasında karakola gitmekte olduğunu söyler ve arkadaşından kendisine eşlik etmesini ister. Karakola vardıklarında komiser, bir kadın ile bir erkeğin uygunsuz bir durumda yakalandığını ve söz konusu kadının bu adamın eşi olduğunu bildirir. Kendi benimsediği düşünceler sonucunda böyle bir durumla karşı karşıya kalan adam, yaşadığı büyük sarsıntının ardından eşiyle yollarını ayırır. Bu olayın sonucuna dayanamayan adam, sonunda kahrından hayatını kaybeder (el-Menfelûtî, 2014, ss. 33-43).

Hatıra: Hikâye, Endülüs Devleti'nin yıkılışının ardından Beni Ahmer soyundan olan Saîd isimli bir emirin hikâyesini konu edinmektedir. Granada'nın son hükümdarı olan Ebû Abdullah'ın yenilerek ülkeden ayrılmasından yirmi dört yıl sonra onun soyundan olan bu emir, Granada'yı ziyaret etmek üzere şehre gelir. Dedelerinin mezarını ziyaret ettikten sonra, burada İspanyol bir kızla karşılaşır ve ona âşık olur. Floranda isimli bu kız, soylu bir aileye mensup, sadece sarayla kilise arasında görülen, halk tarafından "Güzel Rahibe" olarak tanınan bir prenestir. Floranda ve Emir Saîd Endülüs'ten kalma sarayları birlikte gezer ve birlikte vakit geçirirler. Gezintide oldukları bir gün Granada valisinin oğlu onları görür. Bu genç Floranda ile evlenmek istemiş ama genç kadın bu teklifi kabul etmemiştir. Valinin oğlu Emir Saîd'in Floranda'yı dininden döndürmek için misyonerlik çalışması yürüttüğü söylentisini çıkarır. Bunun üzerine emir, engizisyon mahkemesine çıkarılır. Dininden dönmesi şartıyla affedileceği söylenmesine rağmen emir bu teklifi kabul etmez ve halkın önünde idam edilir (el-Menfelûtî, 2014, ss. 42-55).

Uçurum: Bu hikâyede, içki ve kumar müptelası olan bir gencin mahvolan hayat hikâyesi konu edilmektedir. Patronuyla birlikte eğlence

ortamlarına gidip gelmeye başlayan bir genç zamanla alkolik birine dönüşür. Evine çok nadir uğramaya başlayan genç, bir süre sonra kumar oynamaya da başlar. Eve uğradığı zamanlarda içki meclisindeki arkadaşlarıyla eğlence düzenlemekte ve arkadaşlarının karısını taciz etmesine göz yumacak kadar aklını kaybetmektedir. Maddi durumları gittikçe kötüleşince karısı, çaresizce çocuklarını temizliğe göndermeye başlar. Genç, karısına ve çocuklarına zulmederek içki ve kumar için ellerindeki az miktar parayı da alır. Ev sahibinin genci evden atması üzerine metruk bir binada yaşamaya başlarlar. Daha sonra kadının yeni bir çocuğu dünyaya gelir. Doğumun hemen ardından hastalanan kadın hayatını kaybeder. Bu sırada eve gelip öfkeli bir şekilde içki parası arayan sarhoş adam, yanlışlıkla yeni doğan bebeğinin üzerine basar ve onu öldürür. Bütün bu yaşananlardan sonra genç adam, aklını tamamen yitirerek akıl hastanesine yatırılır (el-Menfelûtî, 2014, ss. 57-64).

Eden Bulur: Bu hikâyede, nişanlısına ihanet ederek başka bir adamla yaşamaya başlayan, ama sonunda büyük pişmanlık yaşayan Suzan isimli kadının hikâyesi konu edilmektedir. Suzan, göl kenarında su doldurduğu bir gün Gustave Rostan adında zengin bir adam yanına gelir ve ona güzel sözler söyler. Nişanlı olduğu için adama çok meyletmemesine rağmen güzel sözler duymak hoşuna gitmiştir. Bu görüşmeler devam ettikçe Suzan, Gustave'ye âşık olur. Nişanlısı Gilbert'ı unutarak Gustave'nin köşküne yerleşir. Onu çok seven Gilbert, nişanlısı Suzan'ın derdinden yollara düşüp onu aramaya başlar. Suzan ise Gustave'dan dünyaya getirdiği bebeğiyle, uzun süredir köşkte olmayan Gustave'nin yolunu gözlemektedir. Bir süre sonra yanında bir kadınla köşke gelen Gustave, Suzan'a o kadınla evlendiğini bir an önce köşkü terk etmesi gerektiğini söyler. Yaşadığı şokla birlikte köşkten ayrılan Suzan, biraz dolaştıktan sonra kendi yolunu gözleyen ve kederden ölmek üzere olan Gilbert'ı bulur. Bir süre sonra Gilbert ölür. Bütün bu yaşananlara dayanamayan Suzan, kızını nehrin kenarına bırakarak nehre atlar ve o da ölür (el-Menfelûtî, 2014, ss. 65-75).

Ceza: Hikâye, bir adamın gördüğü esrarengiz bir rüyayı konu edinmektedir. Rüyasında daha önce hiç bilmediği bir şehre gelen bu adam, burada kurulan bir mahkemeye tanıklık eder. Mahkemede sırasıyla yaşlı bir adam, genç bir erkek ve genç bir kadın yargılanır ve her üçü hakkında da idam kararı verilir. Ülkenin emiri, kadı ve papaz tarafından verilen bu kararlar, mahkemeyi izleyen halk tarafından da takdirle karşılanır. Yaşlı adam hırsızlıkla, genç adam cinayetle, genç kadın ise zinayla suçlanmaktadır. Rüyasını anlatmaya devam eden kahraman, gece vakti ıssız bir araziye gelir ve gündüz yargılanan üç kişinin cesetleriyle karşılaşır. Onların durumunu düşünürken, yaşlı adamın cesedinin yanına bir kadının

yaklaştığını görür. Kadın, adamın gerçekte bir hırsız olmadığını ve ona iftira atıldığını dile getirir. Ardından cinayetle suçlanan genç adamın yanına gelen başka bir kadın ile zina ile suçlanan genç kadının yanına gelen bir diğer kadın da benzer şekilde, bu kişilerin suçsuz olduklarını ve iftiraya uğrayarak idam edildiklerini anlatırlar. Bütün bu olanlara tanıklık eden adam, daha sonra bir tepeye çıkar ve burada gökten bir azap meleğinin indiğini görür. Yaşanan bu adaletsizliklerden dolayı azap meleği, o beldeyi helak eder. Bütün bu dehşet verici sahnelerin ardından adam uyanarak rüyasından çıkar (el-Menfelûtî, 2014, ss. 77-89).

Kurban: Hikâyede, yoksul bir halde yaşayan ve yaşamın zorluklarıyla mücadele edemediği için kötü yola düşen Margret Gauthie isimli bir kadının aşk hikâyesini konu edilmektedir. Margret, insanların kendisine el uzatıp yardım etmemesi üzerine özellikle erkeklerden intikam almak için böyle bir yola girer. Paris kentinde erkeklerin etrafında pervane olduğu ve ona ulaşmak için servetlerini önüne serdikleri bir kadın haline gelir. Bu şekilde geçen uzun yılların ardından Margret hastalanır. Doktor tavsiyesi üzerine Baniour kentine gider. Orada hastalığından dolayı kızını kaybetmiş olan Dok Mohan isimli zengin bir adamla karşılaşır. Adam, Margret’i ölen kızına benzettiği için onunla yakından ilgilenir. Paris’te ona bir köşk verip eski hayatından uzak durmasını ister. Bu teklifi kabul eden Margret, münzevi bir hayat sürer. Ara sıra tiyatro ya da gezintiye çıkmak dışında sürekli köşkünde kalmaktadır. Tiyatroya gittiği bir gün Erman adında bir gençle karşılaşır ve ona âşık olur. Erman, Nice şehrinden kısa süreliğine Paris’e gelmiştir. Aradan geçen uzun sürenin sonunda babası Erman’ı aramak için Paris’e gelir. Margret’la birlikte olduğunu öğrenince onu geri götürmek için çok çabalar; ama başarılı olamaz. Oğlundan habersiz Margret’la görüşen adam, ona bazı özel durumlardan bahsederek oğlundan ayrılmasını ister. Margret çok sevmesine rağmen babasının anlattıklarından dolayı Erman’a bir mektup bırakarak onu terk eder. İhanete uğradığını düşünen Erman çok üzülerek Paris’ten ayrılır. Erman’ın üzüntüsü ve hastalığıyla birlikte çok kötüleşen Margret bir süre sonra vefat eder. Erman sağlığında ona yetişemese de öldüğü gün Paris’e gelerek Margret’i görür (el-Menfelûtî, 2014, ss. 91-134).

Şahıs Kadrosu

Hikâyeyi oluştururken vazgeçilmez unsurlardan birisi de kişilerdir. Bununla birlikte şahıs kadrosu, bir olayın başlaması, gelişmesi ve sonuçlanmasını sağlayacak olan temel unsurlar arasından yer almaktadır. Şahıslar, insan dışı bir varlık da olabilir. Hikâyede diğerlerinden ayrılan ve farklı özellikler sergileyen kişiler “karakter”, sıradan vasıflara sahip kişiler de “tip” başlığı altında tasnif edilebilir (Aktaş, 1991, s. 158; Behrâvî, 1990, s. 223).

Menfelûtî, bu seçkide kaleme aldığı hikâyelerden bazılarında özel isimler zikrederek hikâyelerin ana karakterlerini belirlemiş, bazılarında ise isim zikretmeden belirli insan tipleri üzerinden hikâyeyi oluşturmuştur. Bazı kahramanların fiziksel ve ruhsal özelliklerini açıklamış, bazılarını da tanıtmadan okuyucunun dikkatini tamamen olaylar üzerine çekmiştir. Menfelûtî'nin hikâyelerindeki kahramanlar, çoğunlukla gündelik hayatta karşımıza çıkabilecek kişilerdir. Böylece Menfelûtî'nin, herkesin başına gelebilecek olaylar üzerinden toplumsal gerçekliklere temas etmek istediği düşünülebilir.

Yetim, Tesettür, Uçurum ve *Ceza* adlı hikâyelerde herhangi bir kahramanın ismi zikredilmemektedir. *Yetim* adlı hikâye, bir apartman dairesinde yaşayan anlatıcı kahraman ve yan apartmanın penceresinden gördüğü bir genç arasında geçen diyaloglar çevresinde şekillenmektedir. Hikâyenin devamında bu gencin amcasından, yengesinden, âşık olduğu amcakızından ve onların hizmetçilerinden bahsedilmektedir. Gencin fiziksel özellikleri “Solgun yüzlü, zayıf ve yılgın bir halde” (el-Menfelûtî, 2014, s. 9) şeklinde anlatılırken ruh yapısı için “bu soluk ve mahzun görüntünün arkasında işkence çeken, kemiklerin arkasında eriyip giden yaralı bir ruh ve yıkılan bir çadır gibi harap olmuş bir beden olsa gerek” (el-Menfelûtî, 2014, s. 10) ifadeleri kullanılmaktadır.

Tesettür adlı hikâyede anlatıcı kahramanın Avrupa'ya gidip dönen bir arkadaşından, onun eşi ve çocuklarının başına gelen olaylardan bahsedilmektedir. Anlatıcı kahraman, hikâyenin etrafında şekillendiği ana karakterin Avrupa'ya gitmeden önceki haliyle döndüğü zamanki ruh halini tarif ederken şu ifadeleri kullanmaktadır:

Giderken yüzü, düğün gecesindeki gelinin yüzü gibiydi. Döndüğünde ise yüzü, yağmurlu gecedeki pürüzsüz bir kaya kadar duygusuzdu. Affetmeyi seven, kusurlara karşı hoşgörülü, tertemiz bir kalple gitti. Karmakarışık, dünyaya ve içindekilere, gökyüzüne ve yaratıcısına öfkeyle dolu bir kalple döndü. Yumuşak, alçakgönüllü ve herkesi kendisinden üstte gören bir insan olarak gitti. Ama döndüğünde nankör, geçimsiz, kendini herkesten üstün gören ve diğerlerini görmezden gelen biri olmuştu. Güzel ve hikmetli düşüncelerle dolu bir kafayla gidip ancak havayla doldurulacak bir heykel kafasıyla döndü. Gittiğinde dininden ve vatanından daha çok değer verdiği bir şey yoktu. Ama döndüğünde her ikisi de gözünde en değersiz şeyler haline gelmişti (el-Menfelûtî, 2014, s. 33).

İlgili paragrafta yer alan karakter, gidişi ve dönüşü arasındaki belirgin fark üzerinden anlatılan güçlü bir değişim yaşamıştır. Başlangıç aşamasında

alçakgönüllü, saf, merhametli ve değerlerine bağlı biri olarak tasvir edilen bu kişi, yaşadıklarından sonra öfkeli, kibirli ve kendi değerlerine yabancılaşmış biri haline gelmiştir. Bu dönüşüm, onun hem manevi hem de ahlaki açıdan değiştiğini göstermektedir. Burada karakter, tek düze bir kişilik olmaktan çıkarak daha çelişkili bir kişiliğe dönüşmüştür.

Uçurum adlı hikâyede kahramanın içki içip kumar oynamaya başladıktan sonra durumu, şu şekilde tarif edilmektedir:

Düne kadar ilaçta alkol kokusunu alınca onu içmeyen ve içki içilen ortamlarda oturmaktan utanan o şerefli ve soylu genç, alkolik ve kumarbaz olmuştu. Hiçbir şeyden utanmayan ve çekinmeyen, ayıplandıktan ve kınanmaktan korkmayan sorumsuz biri haline gelmişti. Çocuklarını üzerlerine değen tozdan sakınan o merhametli baba ve eşini gözünden bile sakınan o yüce gönüllü koca, katı bir baba ve zalim bir koca haline geldi. Her yaklaştıklarında çocuklarını döven ve her zaman eşine sövüp kaba davranan birisi oldu. O kıskanç, namusuna ve şerefine düşkün adam, bazı gecelerde kötü arkadaşlarıyla eve gelmekten rahatsız olmamaya başladı (el-Menfelûtî, 2014, s. 59).

Yukarıdaki hikâyelerde isim zikredilmeden tanıtılan karakterler toplumda karşımıza çıkabilecek insan tipleri olarak değerlendirilebilir. Menfelûtî, bu karakterler üzerinden bir insan tasvir etmeye çalışmakta, hikâyelerde geçen olumsuz durumlar neticesinde bu insanların yaşadığı değişimi gözler önüne sermektedir. Aşk acısına müptela olan bir gencin hazin durumu, Batı hayranlığının olumsuz etkileri ve içki, kumar gibi alışkanlıkların insanı sürüklediği uçurum, bu karakterler üzerinden verilmek istenen toplumsal mesajlardır. Bunların dışındaki hikâyelerde ise Menfelûtî, isimlerini zikrettiği karakterler çevresinde olayları şekillendirmiştir.

Rafael, *Şehitler* adlı hikâyede yan karakterlerden birisidir. Hikâyenin merkezinde bulunan gencin Amerika'ya giderek ortadan kaybolan dayısıdır. Hikâye, ana karakterin dayısı Rafael'i aramak için Amerika'ya gitmesi ve uzun arayışlar sonucunda onun kızıyla karşılaşmasıyla şekillenir.

Emir Saîd b. Yusuf b. Ebî Abdillâh, *Hatıra* adlı hikâyede zikredilen, Granada'nın yıkılmasından sonra ülkeyi terk etmek zorunda kalan Arapların soyundan gelen ve yıllar sonra Granada'yı tekrar ziyaret eden bir emirdir.

Floranda, *Hatıra* adlı hikâyede Emir Saîd'in karşılaşp âşık olduğu, insanların "güzel rahibe" olarak isimlendirdiği, dinine bağlı genç bir kızdır.

Suzan, *Eden Bulur* adlı hikâyede nişanlısını bırakıp zengin bir adamla yaşamaya başlayan, o adamın terk etmesine dayanamayıp intihar eden genç bir kadındır.

Gilbert, *Eden Bulur* adlı hikâyede Suzan'ın amcaoğlu ve nişanlısıdır. Suzan'ın zengin adamla gidip onu terk etmesinin ardından hastalanarak ölür.

Gustave Rostan, *Eden Bulur* adlı hikâyede Suzan'ın birlikte yaşadığı ve bir çocukları olduktan sonra onu terk eden zengin adamdır. Suzan'ın intiharı sonrası o da intihar eder.

Margret Gauthie, *Kurban* adlı hikâyenin başkarakteridir. Paris'te erkeklerin ona ulaşmak için servetlerini önüne döktüğü, güzelliğiyle dillere pelesenk olmuş bir hayat kadınıdır. Bir hastalığa yakalanarak eski hayatından uzaklaşmıştır. Bu sırada tanıştığı bir gence âşık olur ve ondan ayrılmak zorunda kaldığı için üzüntüsünden hayata gözlerini yumar.

Erman Doval, *Kurban* adlı hikâyede Margret'in âşık olduğu, babasının zoruyla ondan ayrılmak zorunda kalan bir gençtir.

Hikâyelerde ismi zikredilen bazı yan karakterler de bulunmaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi Menfelûtî'nin hikâyelerinde geçen karakterler hayatın zor şartlarıyla mücadele etmek zorunda kalan insanlardır. Bunlardan bazıları kötü bir yaşantı sonucu, bazıları da çektiği acılar sonucu hayata veda etmiştir. Menfelûtî'nin hikâyelerinde geçen karakterlerin fiziksel özelliklerinden çok fazla bahsedilmemektedir. Zira yazarın asıl odak noktası, toplumsal sorunlar neticesinde karakterlerin değişen ruh durumunu resmetmektir.

Anlatıcı ve Bakış Açısı

Tahkiye türünde yaşanan olayları okuyucuya anlatan, bu yönüyle hikâyeye okuyucuyu arasında bir köprü vazifesi gören bir anlatıcı bulunmalıdır. Anlatıcı da hikâyede oluşturulan kurgusal âlemin bir parçasıdır. Anlatıcının olmaması anlatılacak bir olayın olmaması demektir ki bu durum anlatıcılığı hikâyenin temel unsurlarından biri haline getirir. Anlatıcının hikâyeyi anlatırken olaylara nereden baktığı ve olayların iç yüzünü ne kadar bildiği bakış açısını belirler. Hikâyede zikredilen bakış açısı, anlatıcının bakış açısıdır. Bu nedenle anlatıcı ve bakış açısı birbirinden ayrılmayan iki kavramdır (Demiryürek, 2013, s. 120; Tepebaşı, 2019, s. 197; Yıldız, 2021, s. 80).

Menfelûtî, hikâyelerinin tamamını tek bir açıyla değil, farklı bakış açılarıyla kaleme almıştır. Bazı hikâyelerinde ise çoğulcu bakış açısı kullanmıştır. *Yetim* adlı hikâyede “çoğulcu” bakış açısı kullanılmıştır.

Hikâye “gözlemci” bakış açılı bir anlatım ile başlamaktadır. Bu anlatım türüne şu cümleler örnek olarak verilebilir:

Yakın zaman önce yandaki evin üst katına on dokuz-yirmi yaşlarında, Kahire’deki lise ya da yüksekokullardan birisinin öğrencisi olduğunu düşündüğüm bir delikanlı oturdu. Onu, çalışma odamın onun dairesine bakan penceresinden görüyordum. Solgun yüzlü, zayıf ve yılgın bir halde, odanın bir köşesindeki lambanın önünde oturuyordu. Bazen kitap okuyor, bazen deftere bir şeyler yazıyordu. Kimi zaman bir metin ezberliyor ya da ders tekrarı yapıyordu (el-Menfelûtî, 2014, s. 9).

Hikâyenin devamında ise anlatıcı kahramanın “apartman dairemde görüyordum” dediği genç, kendi yaşadıklarını anlatmaya başlar ve bu bölümde “kahraman” bakış açısı kullanılmıştır. “Ben falan oğlu falanım. Babam uzun zaman önce öldü. Altı yaşında iken elimde hiçbir dünyalık olmadığı halde beni bırakıp gitti. Bana amcam bakmaya başladı. Ama amcaların en güzeli, en cömerti, en iyisi ve en merhametlisiydi. Amcam daha önce küçük kızı hariç kimseyi, beni sevdiği kadar sevmemişti” (el-Menfelûtî, 2014, s. 12) cümleleri bu bakış açısına örnek olarak verilebilir.

Ceza adli hikâyede geçen şu bölüm aynı bakış açısıyla kaleme alınmıştır,

Geçen yaz bir gece rüyamda ismini, nerde bulunduğunu ve halkının hangi dönemde yaşadığını bilmediğim büyük bir şehre geldiğimi gördüm. Birkaç saat yollarında yürüdüm ve sayılmayacak kadar farklı ırkta insan gördüm. O insanlar sayılmayacak kadar farklı diller konuşuyorlardı. Dünya bir şehre dönüşmüş ve bütün dünya gözümün önündeymiş gibi hissettim (el-Menfelûtî, 2014, s. 77).

Şehitler adli hikâyede ise *hâkim bakış açılı üçüncü tekil (ilahi)* anlatıcı bakış açısı kullanıldığı görülmektedir. Bu bakış açısına şu bölüm örnek olarak verilebilir:

Anne-babası ve eşi öldükten sonra geride sadece, teselli bulacağı küçük çocuğu ve ona merhametli davranan erkek kardeşi kalmıştı. Zamanın getireceği zorluklara karşı azar azar harcayacağı biraz da parası... Parası hemen tükendi. Kardeşi de öyle bir sıkıntı yaşadı ki elinde ne varsa kaybetti. Sonra kadının bilmediği uzak bir yere çekti gitti. Kardeşi gidince kadının ne parası ne de destekçisi kaldı (el-Menfelûtî, 2014, s. 20).

Kurban adlı hikâyede de aşağıdaki bölüm de *hâkim bakış açılı üçüncü tekil (ilahi)* anlatıcı bakış açısına örnek verilebilir.

Margret Gauthie, evlenecek kadar parası olmayan fakir bir kadındı. Parası olmadan onunla evlenecek, ihtiyaçlarını görüp koruyarak ona iyilik edecek bir adam da bulamadı. Bir şekilde yaşamına devam etmeliydi ve elinde namusundan başka bir şeyi yoktu. Namusunu, zorluklar ve acılar pazarına çıkardı. Çok düşük fiyatlara pazarlık yapanlar oldu. İstemeyerek ve tiksiniyerek satmak zorunda kaldı. Sonunda da hüsrana uğrayanlardan oldu (el-Menfelûtî, 2014, s. 91).

Yukarıdaki paragraf, *hâkim bakış açılı üçüncü tekil (ilahi)* anlatıcı bakış açısının özelliklerini yansıtmaktadır. Burada anlatıcı, sadece olayları dışarıdan aktaran bir gözlemci konumunda değil, aynı zamanda Margret Gauthie'nin geçim sıkıntılarını, ekonomik ve psikolojik durumunu okuyucuya doğrudan sunmaktadır. Paragrafta geçen “İstemeyerek ve tiksiniyerek satmak zorunda kaldı” ifadesi, anlatıcının karakterin iç dünyasını tüm yönleri ile bildiğini göstermektedir. Tüm bunlardan dolayı burada anlatıcı, karakterin sosyal durumunu ve ruh halini bilen ilahî bir konumda yer almaktadır.

Okuyucuya görecelik kazandırması için bakış açısının önemi büyüktür (Harmancı, 2013, s. 75). Menfelûtî'nin her hikâyede farklı bakış açıları kullanıldığı görülmektedir. Üçüncü tekil şahıs, birinci tekil şahıs (ben) anlatımlarından hangisi tercih edilmiş olursa olsun, ortak paydalarının erdemli bir bakış açısı olmasıdır. Anlatıcı her daim içinde bulunduğu toplumun etik değerlerine göre konum almaktadır. İçki ve kumar müptelası birinin durumunu aktarırken onun önceki hayatından bahsederek mevcutta düşmüş olduğu durumla kıyas etmektedir. Bunu yaparken de kendi düşüncülerini ifade ederek; “Yedi sene önce ondan ayrıldım ve zaman onun yüzünü unutturdu. Hatırimda sadece gün yüzündeki güneş gibi parlayan şeref ve faziletin ışığı kalmış. Şimdi ise daha önce bildiğim o beyaz yüzlü kişiyi göremedim” (el-Menfelûtî, 2014, s. 60) demektedir. Ya da Avrupa hayranlığını eleştiri sadedinde, “O ülkelerden vatanlarına dönen aciz gençlerin büründüğü o garip şeklin, vücutlarına zorla dökülmüş boyalar olduğunu ve doğunun güneşi üzerlerine doğar doğmaz o boyaların havaya uçacağını düşünürdüm” (el-Menfelûtî, 2014, s. 33) ifadelerini kullanmaktadır. Bu nedenle hikâyelerin geneline “ilahi (tanrısal)” bakış açısının *hâkim* olduğu söylenebilir.

Zaman

Hikâyede geçen olayların başladığı ve sonuçlandığı bir zaman dilimi bulunur ki buna olay zamanı denmektedir. Olay zamanı kimi zaman kronolojik, kimi zaman bunun tam tersi bir zaman sıralaması olabilir. Bazı hikâyelerde yazar tarafından herhangi bir zaman dilimi belirtilmez. Böyle durumlarda okuyucu olayların içerisindeki ipuçlarından olayın zamanını tahmin etmeye çalışır. Her yazarın zaman algısı farklı olabilir. Bu farklılığın sebebi yazarın anlatısında vermek istediği mesaja, bakış açısına ya da tecrübeleri olabilir (Çetişli, 2014, s. 96; Narlı, t.y., ss. 92-98; Stevick, 2017, s. 224; Tekin, 2003, s. 121).

Menfelûtî'nin hikâyelerinde temel unsur toplumsal sorunlar olduğu için, büyük ölçüde kronolojik bir sıralamanın olmadığı görülmektedir. Örneğin *Yetim* adlı hikâyenin başında “birkaç gün önce soğuk bir kış gece yarısından sonra” ifadeleri kullanılmaktadır (el-Menfelûtî, 2014, s. 9). Hikâyenin devamında amcasıyla arasındaki bağı anlatan genç altı yaşında iken babasının vefatı üzerine amcasının evine geldiğini aktarmaktadır. Amcasının vefat etmesinin ardından, evlenme çağına geldikleri için yengesinin isteği üzerine evden ayrılmak zorunda kalır (el-Menfelûtî, 2014, ss. 12-14). Bu ifadelerden altı yaşından evlilik çağına kadar olan sürede amcasının kızıyla birlikte aynı evde zaman geçirdikleri anlaşılmaktadır. *Tesettür* adlı hikâyede Avrupa'ya giden arkadaşının birkaç yıl orada kaldıktan sonra memleketine döndüğünü ifade etmektedir (el-Menfelûtî, 2014, s. 33). *Uçurum* adlı hikâyede de anlatıcı kahraman “Ömrümün ilk yarısı, arkadaşlarına bir tacirin mallarına ya da çiftçinin hayvanlarına baktığı gözle bakmayan birini aramakla geçti. Bu beni çok yordu. Sonunda, on sekiz yıl önce birini tanıdım” (el-Menfelûtî, 2014, s. 57) ifadeleriyle hikâyeyi aktarmaya başlar. Bu hikâyelerde her ne kadar zamana taalluk eden ifadeler kullanılmış olsa da; bunlar olayın geçtiği zaman dilimiyle ilgili doğrudan bilgi vermemektedir.

Şehitler ve Eden Bulur adlı iki hikâyede ise Menfelûtî, herhangi bir zaman dilimi zikretmeksizin olayları geçmiş zaman kipiyle aktarmaktadır. Olayın tarihin hangi zaman diliminde olduğu bilinmemekte, okuyucuya bununla ilgili herhangi bir ipucu da verilmektedir.

Ceza adlı hikâyede anlatıcı kahraman gördüğü bir rüyayı aktarmaktadır. Hikâyeye “geçen yaz rüyamda” (el-Menfelûtî, 2014, s. 77) ifadeleriyle başlamaktadır. Bu ifadeden hangi zaman dilimi olduğu anlaşılmamaktadır. Fakat kahraman uykudan uyandığı sabaha bir tarih düşer ve “O sabah, 28 Temmuz 1914 sabahıydı ve yatak odamın penceresinin altında biri şöyle bağırıyordu, Savaş ilan edildi” (el-Menfelûtî, 2014, s. 89) sözleriyle hikâyeyi tamamlar. Hatıra isimli hikâyede ise doğrudan bir zaman ifadesi

geçmemektedir. Bunun yerine “Granada’nın son kralı Ebu Abdullah, Kral Ferdinand ve Kraliçe Elizabeth’in orduları önünde yenilgiye uğradıktan sonra...” (el-Menfelûtî, 2014, s. 45) ifadeleri yer almaktadır. Bu tarihi gerçeklikten yola çıkarak anlatılan hikâyenin Endülüs Devleti’nin yıkılmasından sonra gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Son olarak Kurban adlı hikâyede, Margret’in günlüğünden bahsedilen bölümde gün, ay ve yıl olarak olayların yaşandığı tarih hakkında bilgi verilmektedir. Margret’in Erman’dan ayrılarak hastalığının arttığı süreç 3 Ocak 1851 tarihinden başlamakta ve vefat ettiği 15 Şubat 1851 tarihine kadar devam etmektedir (el-Menfelûtî, 2014, ss. 125-134).

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere *el-Abarât* adlı eserde geçen hikâyelerini zaman açısından üç bölümde incelemekteyiz. Bunlar, zaman kavramına yer verilmeden geçmiş zaman kipiyle yazılmış hikâyeler, içerisinde nesnel zaman kavramlarının bulunduğu hikâyeler, bir de kronolojik olarak takip edilebilen hikâyelerdir.

Mekân

Edebî eserlerin oluşumunda bir diğer önemli unsur da mekândır. Belli bir düzen çerçevesinde meydana getirilen edebî eserlerin mekândan bağımsız olması söz konusu değildir. Toplamların tarih sahnesinde bulunmalarındaki değişmez unsurlardan birisi de mekândır. Mekân toplumsal ve bireysel eylemlerin merkezinde yer almaktadır. Bununla bağlantılı olarak mekân, edebî eserlerde de vazgeçilmez bir unsurdur. Tahkiye türü eserleri meydana getiren diğer unsurların birbiriyle olan bağı da düşünüldüğünde, mekân unsurunun değeri daha net anlaşılacaktır. Zira bir karakterin yaşadığı olay örgüsünün mekâna ihtiyacı vardır. Mekânın edebî türlerde farklı fonksiyonları bulunmaktadır. Bunlar arasında, yazarın olayların yaşandığı çevreyi tanıtmayı ve okuyucuya gerçeklik algısı oluşturmaya sayılabilir. Hikâyede tanıtılan mekân, kahramanların ekonomik, sosyal ve ruhsal durumları hakkında da bilgi verebilir (Bozkurt ve Tekin, 2023, ss. 246-248; Harmancı, 2013, s. 85; Narlı, t.y., ss. 98-99).

Menfelûtî’nin hikâyelerinde kullandığı mekânlardan çoğu olayların geçtiği çevreyi tanıtmak amacıyla kullanılmaktadır. *Yetim* adlı hikâyede bahsedilen apartman dairesi, *Şehitler* hikâyesinde kahramanın ve dayısının gittiği Amerika, *Hatıra* adlı hikâyede Granada yalnızca olayların cerayan ettiği somut mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat geri kalan birçok bölümde mekânlar, karakterlerin ruhsal durumunu tasvir etmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Örneğin *Yetim* adlı hikâyede genç, amca kızıyla yaşadığı güzel günleri anlatırken köşklerinin bahçesini şöyle tarif etmektedir: “Bütün güzel şeyleri yaşadığımız, umutlarımızın ve rüyalarımızın sahnesi olan o bahçeyi, suyunun ışıltısını, taşlarının parıltısını,

ağaçlarının kıvrımlı dallarını ve çiçeklerin renklerini sanki önümdeymiş gibi görebiliyorum” (el-Menfelûtî, 2014, s. 12). Burada bahse konu olan bahçe, sadece olayların geçtiği bir mekân değil, aynı zamanda kahramanın mutlu günlerine dair zihninde yer alan önemli bir hatıradır.

Şehitler adlı hikâyede bahsedilen “intikam zindanı” da karakterin ruh durumunu yansıtmaya açısından önemli bir örnektir. Dayısını aramak için yerlilerin arasına giderek esir düşen gencin bir yıl kadar kaldığı zindanla ilgili satırlar şu şekildedir,

Onu zindana indirip kalın bir zincire vurdular. Sonra kapıyı kapatıp kendi haline bıraktılar. Yalnız kalır kalmaz gözlerini açtı fakat hiçbir şey göremedi. Kör mü olmuştu yoksa karanlığın bile üstünü örtecek kadar karanlık bir yerde miydi anlayamadı. Gece bitinceye kadar şaşkınlığı devam etti. Zindanın duvarındaki küçük delikten güneş ışığından bir huzme önüne kadar geldi. İki yabancı insanın birbiriyle teselli bulması gibi, bu ışıkla teselli buldu. Güneşin, yalnızlığında onu teselli etmek için gönderdiği bu elçiye teşekkür etti (el-Menfelûtî, 2014, s. 22).

Bahse konu olan bu paragrafta mekân, karakterin yaşadığı çaresizlik ve yalnızlık duygusunu tasvir eden önemli bir unsur olarak kullanılmıştır. Burada zindan, kapalı, karanlık ve belirsizlik hissini güçlendiren bir yer konumundadır. Karakterin burada hiçbir şey görememesi ve dış dünyadan kopuk olması, mekân unsurunun psikolojik yönüne de vurgu yapmaktadır.

Uçurum adlı hikâyede ise sahibinin içki ve kumar belasını müptela olmasından öncesi ve sonrasında bir evde yaşanan değişim anlatılmaktadır:

Bu evi bıraktığımda mutluluğun farklı renkleriyle yaşandığı cennetten küçük bir köşe gibiydi. O evde yaşayanların yüzleri mutluluk ve sevinçle doluydu. Bugün ziyaret ettiğimde ise hiçbir sesin çıkmadığı, etrafında bir hayaletin bile dolaşmadığı ve içinde ışığın yanmadığı ıssız bir mezarın önünde duruyor gibi hissettim. Yanlış bir yere geldiğimi ya da terk edilmiş bir evin önünde durduğumu zannettim (el-Menfelûtî, 2014, s. 58).

Yukarıda bahsedilen mekânlar kahramanların sosyal çevresi ve ruhsal durumu hakkında bilgi vermesi açısından önemli ayrıntılar içermektedir. Diğer maddelerde de belirtildiği gibi mekân unsuru da Menfelûtî’nin değinmek istediği toplumsal meseleler için bir araç gibi gözükmemektedir. Belirli bir sosyal statüdeki kişinin bir mekânı nasıl algıladığıyla, o statüyü kaybettiğinde nasıl algıladığı arasında bir kıyas yapılmaktadır.

el-Abarât adlı eserde bulunan hikayelerin büyük çoğunluğunda Cebel-i Tarık, Rum Halici (el-Menfelûtî, 2014, s. 45), Granada, el-Hamra Sarayı, Marj, Cennetü'l-arif, Genil nehri, Aynu'd-dem (el-Menfelûtî, 2014, s. 47), Malaga Limanı (el-Menfelûtî, 2014, s. 48), Fransa, Paris (el-Menfelûtî, 2014, s. 92), Amerika ve Washington (el-Menfelûtî, 2014, s. 20) gibi gerçek mekan isimleri kullanılmaktadır. Bunun dışında gerçek olmayan mekân isimlerine rastlanmamıştır. Ayrıca her ülke ya da şehirde karşımıza çıkabilecek olan genel mekân isimleri kullanılmıştır.

Dil ve Üslup

Dil, kullanım açısından üçe ayrılmaktadır. Bunlar, olağan ve zaruri ihtiyaçlara cevap verilen *günlük dil*, bahsettiği konuyu ispatlama zorunluluğu olan ve akla hitap eden *bilimsel dil* ve bir de bunların dışında kalan ve çoğunlukla duygulara hitap eden “edebî dil”dir (Önal, 2008, s. 27). Üslup ise yazarın dili kullanmada kendine özgü olmasıdır. Üslup yazarın metni oluştururken kullandığı edebî sanatlardan ibaret değildir. Aynı zamanda eserin içeriği ile kullanılan dil arasındaki ilişkidir (Kaplan, 1992, s. 440).

Menfelûtî'nin hikâyelerinde fasih bir dil kullanıp ammice ifadelere yer vermediği görülmektedir. Metinler, genel olarak sade ve akıcı bir üsluba sahip olmakla birlikte, bazı bölümlerde uzun ve karmaşık cümle yapılarına da yer verilmektedir. Kahramanın yaşadığı şartları ve çevre koşullarını tasvir ederken, ya da ikili diyaloglarda kısa, anlaşılır cümleler kullanılmaktadır. Fakat kahramanların ruhsal ve duygusal durumları tasvir edilirken daha uzun ve nispeten daha karmaşık cümleler kullanılmaktadır. Örneğin *Yetim* adlı hikâyede kahramanın o an içinde bulunduğu ortam tasvir edilirken, “Ben daha yerimden ayrılmadan başını kaldırdı. Meğer ağlamaktan gözleri şişmiş. Gözyaşları, önünde duran defterin sayfalarına damlamış, defterdeki bazı kelimeleri silip mürekkebi dağıtmıştı. Biraz sonra kendine geldi” (el-Menfelûtî, 2014, s. 9) ifadeleri yer almaktadır. Fakat *Şehitler* adlı hikâyede sevdiği gözünün önünde hayatını kaybeden bir genç şu ifadelerle isyanını dile getirir:

Ey din adamları! Bizim rahimlerin karanlığından kilisenin karanlığına, oradan da kabrin karanlığına gitmek için yaratıldığımızı mı zannediyorsunuz. O zaman, ne kadar kötü bir hayatımız ve yaratılış gayemiz varmış. Bu dünyada aşkın mutluluğu dışında sahip olduğumuz başka bir şey yok. Yaşamın dertleri ve hayatın yüklerine karşı aşktan başka sığınacak limanımız da yok. Bu mutluluktan vazgeçmemizi istemeden önce, bize başka bir mutluluk sunmanız gerek (el-Menfelûtî, 2014, s. 29).

Metinde geçen “Ey din adamları!” ifadesi, doğrudan muhataba yöneltilen etkili bir anlatım sunmaktadır. Paragrafta olumsuz unsurların peş peşe kullanılması, insan hayatının sıkıntılarını ön plana çıkarırken, “Bu dünyada aşkın mutluluğu dışında sahip olduğumuz başka bir şey yok” ifadelerinde yer alan aşk ise ümit ve umudu vurgulamaktadır. İlgili metin üslup açısından değerlendirildiğinde, okuyucuyu düşünmeye ve sorgulamaya yönelten bir tarzda kaleme alınmıştır. Metinde, kimi zaman abartılı ve dikkat çekici ifadelerin kullanılmış olması, duyguları yoğun biçimde yansıtan akıcı bir anlatıma dönüştürmüştür.

Tahkiye türü eserlerde sıkça karşılaştığımız konuşma dili, Menfelûtî’nin eserlerinde çokça kullanılmıştır. Her hikâyede birden fazla kahramanın birbiriyle diyalogları bulunmaktadır. Yine gündelik dilin değişmeyen unsurlarından argo kelimelerin de hikâyelerde geçtiği görülmektedir. ‘Ahira/âhîrat (el-Menfelûtî, 2014, ss. 37, 103), Kavvâd, Mûmis, Mâhur (el-Menfelûtî, 2014, s. 42), Zâniye (el-Menfelûtî, 2014, s. 78), hikâyelerde kullanılan argo kelimelerden bazılarıdır. Fakat bu ifadeler birisinin yüzüne karşı hakaret kastıyla söylenmemiş, hikâyelerin içerisinde yapılan durum tespitlerinde kullanılmıştır.

Bunun dışında Menfelûtî’nin hikâyeler içinde üç yerde şiire yer verdiğini görmekteyiz. *Yetim* ve *Eden Bulur* adlı hikâyede sevdiğini kaybeden iki ayrı kişinin söylediği şiirler (el-Menfelûtî, 2014, ss. 14, 72), *Hatıra* adlı hikâyede ise Endülüs’ün yıkılmasının ardından İspanya’yı ziyaret eden bir gencin eski günlere özlemle söylediği bir şiir yer almaktadır (el-Menfelûtî, 2014, ss. 51-52).

Menfelûtî, hikâyelerinde sade bir üslup kullanmaktadır. Fakat zaman zaman dramatik, eleştirel ya da sanatkârane üsluplar kullandığı da görülmektedir. Aşağıdaki pasajlar sırasıyla belirtilen üsluplara örnek olarak gösterilebilir: “Zina ettiği söylenen kişi zina etmemiş olabilir mi? Katil, namusunu ya da malını korumak için öldürmüş olamaz mı? Hırsız da kendinin ve ailesinin açlığını gidermek için çalmış olabilir mi?” (el-Menfelûtî, 2014, s. 79).

İlgili metinde, sorgulayıcı ve çarpıcı üslup ile dramatik etki arttırılmış ve peş peşe yöneltilen sorular ile kesin yargılar yerine şüphe ve sorgulama duygusu ön plana çıkarılmıştır.

Aslında siz kadına değil, kendinize üzülmüyorsunuz. Kadın için değil, açık-saçıklığın, sorumsuzluk ve müstehcenliğin diz boyu olduğu bir yerde geçirdiğiniz günlerinize ağlıyorsunuz. Aslında bu yaptıklarınız, orada bıraktığınız hayatı burada tekrar yaşayabilmek içindir (el-Menfelûtî, 2014, s. 36).

Metinde dil ve üslup, doğrudan muhatabı hedef alan eleştirel bir anlatım üzerine kurulmuştur. “Aslında” ifadesinin tekrar edilerek kullanılması, anlatılanların görünenin ötesinde bir anlam taşıdığını vurgulamaktadır.

Zaman insanla bu şekilde oynar ve türlü türlü acılar ve zorluklar tattırır. İnsanı son derece kızdırdığını ve kalbini öfkeyle doldurduğunu fark edince kapkaranlık gökyüzünde yalancı bir umut ışığı gösterir. Böylece zaman, insanı hayattan memnun bir hale getirir. Zaman insanı, sopayla ölüme sürülen bir hayvan gibi yola getirir. Zaman insan konusunda ne kadar da şanslı! İnsan ise zaman konusunda ne kadar da şanssız! (el-Menfelûtî, 2014, s. 21).

Yukarıdaki paragrafta kullanılan dil ve üslup, soyut bir kavram olan “zaman” kavramı üzerine kurgulanarak sanatsal bir aktarıma dönüşmüştür. Burada zaman, insanla “oynayan”, onu kandıran, yönlendiren ve yaşıyan bir varlık gibi tasvir edilmiştir. Metinde kullanılan “Zaman insanı, sopayla ölüme sürülen bir hayvan gibi yola getirir” gibi benzetmeler, insanın zaman karşısındaki çaresizliğini vurgulamıştır. Özellikle son cümlede yer alan “Zaman insan konusunda ne kadar da şanslı! İnsan ise zaman konusunda ne kadar da şanssız!” ifadeleri, aktarımı çarpıcı hale getirerek okuyucuda düşündürülen ve derin bir etki bırakmıştır.

Anlatım Teknikleri

Hikâye edilen olayın anlatım biçimine anlatım tekniği denmektedir ve çoğu zaman anlatım tekniği anlatılan olaydan daha önemli olmaktadır. Bu sebeple yazarların eserlerini telif ederken birçok anlatım tekniği kullandığı görülmektedir (Stevick, 2017, s. 62). Anlatım tekniği yazarın eserini kaleme alma amacına ve kültürel birikimine göre değişiklik gösterebilir. Okuyucuya sosyal bir mesaj vermek isteyen yazarlarla, bir olayı öne çıkarmak isteyen yazarların anlatım teknikleri farklı olmalıdır (Demir, 2020, s. 291). Menfelûtî’nin hikâyelerinde de aşağıdaki anlatım tekniklerinin birçok örneğine rastlanmaktadır.

Tasvir tekniği: Roman ya da hikâyelerde kurulan dünyanın içinde yer alan kahraman, zaman, mekân gibi unsurları görünür hale getirmeye tasvir denmektedir. Tasvir objektif ya da sübjektif olarak yapılabilmektedir (Tekin, 2003, ss. 226-227). Menfelûtî, tasvir tekniğini sübjektif olarak kullanmaktadır:

İçeri girdiğinde ise büyük bir alan, yeşillik ve ipek, yıldızların sınırlarını verdiği kubbeler, göklere yükselen kuleler, çakıl taşı rengiyle döşeli avlular gördü. Sanki çiçek bahçeleri gibiydi. Güzel bir kızı gösteren ayna gibi önündeki eşyaları gösteren

düz ve pürüzsüz duvarlar gördü. Duvarlar, cam bir levhanın tuttuğu dalgalı sular gibiydi (el-Menfelûtî, 2014, s. 51).

Özetleme tekniği: Bu teknik, hikâye ya da romanda üzerinde bilgi verilecek unsurla ilgili anlatımın özet şeklinde yapılmasıdır. Bu bir karakterin tanıtımı, bir zaman dilimi veya mekânın anlatımıyla ilgili olabilir. Bu teknik eserdeki ayrıntı bilgileri geçerek daha düzenli bir anlatı olmasını sağlamak için kullanılır (Tekin, 2003, s. 250). Aşağıda yer alan bölüm, bu anlatım tekniğine örnek olarak gösterilebilir:

O günden sonra evi, kapısında ayakkabı eksik olmayan bir yolgeçen hanına döndü. Gözümünden yaşlar döküldü. Bu gözyaşları ayaklar altına alınan namus için mi yoksa kaybettiğim arkadaş için miydi anlayamadım. Bu olayın üzerinden üç yıl geçti. Bu süre içinde birbirimizi hiç ziyaret etmedik... (el-Menfelûtî, 2014, s. 39).

Diyalog Tekniği: En doğal anlatım yöntemi olan konuşma edebî eserlerde diyalog olarak karşımıza çıkmaktadır. Karşılıklı konuşma olarak tanımlanan diyalog edebî eserlerde çokça kullanılan bir anlatım tekniğidir. Bu teknikle birlikte olaylar gelişir, kahramanların sosyolojik ve psikolojik durumları hakkında daha fazla bilgi verilir ve okuyucuda doğallık izlenimi oluşarak ağırlaşan metin daha hafif hale gelir (Tekin, 2003, ss. 276-278). Menfelûtî de eserin birçok bölümünde bu tekniğe başvurmuştur. Yetim adlı hikâyenin başında kahramanlardan birisinin ruhsal durumunun tasvir edildiği yoğun bölümün ardından geçilen diyalog bölümü, okuyucuyu zihinsel olarak rahatlatmaktadır:

‘Ne sıkıntın var kardeşim?’ ‘Hiçbir sıkıntım yok’ ‘Uzun zamandır mı bu haldesin?’ ‘Bilmiyorum’ ‘Doktora ihtiyacın var. İzin verirsen muayene etmesi için bir doktor çağırayım.’ ‘Yaşamayı ölüme tercih eden kişi doktor ister’ (el-Menfelûtî, 2014, s. 11).

İç monolog tekniği: Bu teknik, kahramanın iç dünyasının okuyucuya sunulması için kullanılmaktadır. Bu tekniğin kullanıldığı bölümlerde edebî dil yerine konuşma diline daha yakın bir üslup kullanıldığı söylenebilir (Tekin, 2003, ss. 289-290).

Oğlum ister fakir, ister sakat, ister kör olarak dön bana. Bu dünyadan göçüp giderken son kez öpmem ve kabrimi sabah akşam ziyaret etmen için yanımda görmek bana yeter. Senin ziyaretinle kabrin darlığı genişler, güzel yüzünle zifiri karanlığı aydınlanırdı (el-Menfelûtî, 2014, s. 23).

Eserin Tematik İncelemesi

Bir eseri oluşturan temel duygu ve düşünceye tema ismi verilmektedir. Eserdeki konu somut nitelikte iken tema soyut niteliktedir. Birbirlerine yakınlıkları nedeniyle bu iki kavram karıştırılabilmektedir (Gürbüz, 2001, ss. 101-102). Yazar, toplumda tespit ettiği bir sorunu ya da yaymak istediği bir düşünceyi okuyucuya tema olarak sunabilir. Böylece okuyucuya bir mesaj iletebilir, yönlendirme ve bilinçlendirme gayesi güdebilir (Yıldız, 2023, s. 414).

Menfelûtî sosyal problemlere çokça değinen bir yazar olarak bu eserde birçok temayı işlemiştir. Hikâyelerde geçen bazı temalar şunlardır,

Aşk

Aşk, birçok hikâyede olayların merkezinde bulunan ana temadır. Fakat Menfelûtî'nin anlattığı aşk hikâyelerinin ortak özelliği, kahramanların sonunda muhakkak ayrılması ve mutsuz olmasıdır. *Yetim* adlı hikâyede birlikte büyüdüğü amcasına âşık olan genç, amcasının vefatı üzerine evden ayrılmak zorunda kalır. Duygularını amcasına açamayan genç, onun da kendisini sevdiğinden habersizdir. Böylece iki genç iki ayrı mekânda birbirleriyle olan özlemleri sebebiyle hastalanır ve ölürlür (el-Menfelûtî, 2014, ss. 9-18).

Şehitler adlı hikâyede Amerika'da kaybolan dayısını aramaya giden genç, yerlilerin eline esir düşer. Orada onu kurtaran genç kıza âşık olur. Bu kızın dayısının kızı olduğunu sonradan öğrenir. Genç kız, kendisini Hz. Meryem'e adanmış, dinine bağlı bir Hristiyan'dır. Evlenmemek üzere yemin eden bu kız, aşkı ve dinî arasında kalır. Sonunda zehir içerek intihar eder (el-Menfelûtî, 2014, ss. 19-31).

Hatıra adlı hikâyede dedelerinin yaşadığı toprakları görmek için İspanya'ya gelen bir emir, orada genç bir rahibeye âşık olur. Halkın arasında çıkan "Bu genç, rahibenin dinini değiştirmeye çalışan bir misyoner" dedikodusu üzerine engizisyon mahkemesince yargılanır ve idam edilir (el-Menfelûtî, 2014, ss. 45-55).

Kurban adlı hikâyede ise Paris'te yaşayan ve herkesin hayran olduğu bir hayat kadını, başka şehirden Paris'e gezmeye gelen bir gence âşık olur. Eski hayatını geride bırakan kadının sosyal statüsü nedeniyle babası onunla evlenmesine izin vermez. Bunun üzerine ayrılmak zorunda kalan çift, ayrı yerlerde çok zor zamanlar geçirir. Bir hastalığın pençesinde kıvranan kadın,

aşk acısıyla birlikte iyice kötüleşerek hayata gözlerini yumar (el-Menfelûtî, 2014, ss. 91-134).

Namus

Menfelûtî'nin hikâyelerinde sık sık gündeme getirdiği temalardan biri de namustur. Toplumun namus algısı üzerinden işlenen tema, çoğu anlatıda olduğu gibi kadınlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Fakat Menfelûtî, doğrudan kadınları suçlamak yerine toplumun bakış açısına ağır eleştirilerde bulunmaktadır. Aşağıdaki iki pasaj bu eleştirilere örnek olarak gösterilebilir:

Yani sözün özü; bu kadın hikâyesine neden bu kadar düşkünsünüz? Onunla ilgili meseleleri neden bu kadar dile getiriyorsunuz? Neden gece gündüz durmadan kadının durumu, tesettürü-açıklığı, özgürlüğü ya da esir olması hakkında konuşuyorsunuz? Sanki ümmete karşı bütün sorumlulukları yerine getirdiniz de diğer insanları bu nimetlerden faydalandırmanız kaldı. Kadınlardan önce erkekleri terbiye edin. Eğer erkekleri terbiye edemezseniz kadınları hiç terbiye edemezsiniz! (el-Menfelûtî, 2014, s. 36).

İlgili metin, namus olgusunu ele alırken geleneksek ve tek taraflı bakış açısını eleştirmektedir. Bununla birlikte namusun sadece kadınlar üzerinden tartışılmasının yanlış olduğunu ve bu konuda başta erkekler olmak üzere sorumluluk alması gerekenin tüm toplum olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıdan yaklaşıldığında metin, namus kavramını algılanış biçimi itibariyle mevcut çerçevesinden çıkararak daha geniş, toplumsal ve ahlaki bir zeminde ele almaktadır.

Erkek milletine yazıklar olsun! Fazilet ve şeref namına sizden istediğim tek şey sabah akşam yemek için bir somun ekmektir. Onu benden sakladınız. Ama ahlaksızlık namına elinizdeki her şeyi istedim. Bu kez kendi isteğinizle önüme serdiniz. Ne kadar basit karakterlersiniz ve ne kadar aşağılık hayatlarınız var! İcinizden kendini önemsemeyen ve toplumun da değersiz gördüğü basit birisi bile, namusumu koruyup ihtiyaçlarımı karşılayarak bedel ödmeden hayatıma, kalbime ve bedenime sahip olabilirdi. Ama yapmadınız (el-Menfelûtî, 2014, ss. 91-92).

Bu paragraf ise namus kavramının toplumda çarpıtıldığını vurgulayarak eleştirmektedir. Burada anlatıcı, erkekleri sert bir dille eleştirerek namusun sözde bir şekilde savunulduğunu fakat gerçekte ihlal edildiğini aktarmaktadır. Buradan hareketle namus olgusunun sadece kadın bedeniyle

bağlantılı olmadığını; saygı, koruma ve sorumluluk ile ilgili bir değer olduğunu vurgulamaktadır.

Aile

İnsan, sosyal bir varlık olarak zihinsel ve bedensel sağlığını sürdürebilmek için toplumsal birliktelik ve yardımlaşmaya ihtiyaç duyar. Bu birlikteliğin temelini aile kurumu oluşturur. Aile yapısının sorunlu olduğu toplumlarda, toplumun ahlakı da bozulmaya başlar (Bildik, 2019, s. 64).

Menfelûtî aile temasını sosyal problemlere değinmek amacıyla kullanmaktadır. Mahremiyetin ihlal edilmesi ya da içki ve kumar gibi illetlerin aileye bulaşması sonucunda ailelerin nasıl dağıldığını gözler önüne sermektedir. Modernleşme ile Mısır toplumunda yaşanan ahlaki ve manevî bozulmayı diğer Mısırlı yazarların da ele aldığı görülmektedir. Necib Mahfûz, *Midâk Sokağı* adlı romanında içki, uyuşturucu, gayri ahlaki ilişkiler ve kumar gibi manevî bozulmalarının eleştirel bir üslupla ele almıştır (Köksoy, 2020, ss. 1191-1193).

Avrupa'ya gidip geldikten sonra onlar gibi yaşamaya heveslenen Doğulu bir adamın başına gelenler, *Tesettür* adlı hikâyede şu şekilde özetlenmektedir:

Evet, karım beni öldürdü. Ama göğsüme sapladığı hançeri onun eline ben verdim. Kimse ona bunun hesabını sormasın. Ev benim evim, o kadın benim eşim ve arkadaş da benim arkadaşımdır. Eşime giden kapıyı arkadaşşıma ben açtım. Bana karşı tek suçlu yine benim!” (el-Menfelûtî, 2014, s. 41).

Uçurum adlı hikâyede de alkol ve kumarın pençesine düşen adamın ailesinin adım adım nasıl dağıldığını karısı şu ifadelerle açıklamaktadır:

Çok zaman geçmeden elindeki bütün parayı harcadı. Borç almak zorunda kaldı. Borç ona ağır geldi. Sonra bir şeyleri ipotek ettirdi. Ama geri ödeyemedi. Sonunda oturduğumuz eve kadar her şeyi sattı... İşte onun başına bunlar geldi. Ben ve çocuklara gelince, en son sattığım ziynet eşyasının üzerinden tam bir yıl geçti. Tefeci ve rehin dükkânları elbiselerimle, evimdeki eşyalar ve mobilyalarla dolu (el-Menfelûtî, 2014, s. 6).

Metinde geçen “elindeki bütün parayı harcadı” ifadesi, bireysel arzuların aile bütünlüğünün önüne geçtiğini ifade etmektedir. Geleneksel bir aile yapısındaki koruyucu ve sağlayıcı rolünü yerine getiremeyerek alkol ve kumarın pençesine düşen adamın evini satacak noktaya gelmesi, aile içindeki en temel bağ olan güven duygusunun zedelendiğini gözler önüne

sermektedir. Bununla birlikte pek çok toplumda ve doğu kültüründe ziynet eşyaları kadınlar için kara gün dostu olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda kadının ziynet eşyalarını satması ve üzerinden bir yıl geçmesi, maddi açıdan artık dayanılamayacak boyuta gelindiğini simgelemektedir. Ayrıca metinde geçen “Ben ve çocuklara gelince...” ifadesi adamın aile üzerinde oluşturduğu yıkımın asıl faturasını masumların ödediği şeklinde de yorumlanabilir.

Sosyal Adaletsizlik

Menfelûtî sosyal alanda yaşanan adaletsizliklere farklı hikâyelerinde değinmiştir. Sağlık sisteminde yaşanan problemler, adalet sistemindeki çifte standartlar ve eğitim eşitsizliği bunlardan bazılarıdır. *Yetim* adlı hikâyede hastalanan gencin evine doktor çağıran adam, doktoru gönderdikten sonra sağlık sistemiyle ilgili şu çarpıcı ifadeleri kullanmaktadır: “Ardından bir köşeye oturup doktorların eczacı çalışanlarına hitaben, hasta kölelerinden yaşam vergisini almaları için yazdığı emirlerden birini yazdı” (el-Menfelûtî, 2014, s. 11).

Ceza adlı hikâyede rüyasında bir mahkeme sahnesine şahitlik eden adam yargılanan kimselerin aslında masum olduklarını öğrendikten sonra adaletsiz bir şekilde yargılama yapan, işin aslına vakıf olmadan hüküm veren emir, rahip ve kadıyı eleştiren şu ifadeleri kullanır:

Onlar hatasız Peygamberler ya da tertemiz melekler değildir. Elleri kulların şanslarını ve nasiplerini dağıtmak için Allah’tan aldıkları bir yetki de yok. Ne hakla bu şekilde oturabiliyorlar. Bütün insanlara karşı kendi tekellerinde tuttıkları bu otoriteyi hangi meşru güçten alıyorlar? Emir dediğin kimdir? Milletin en zalimi değil midir? Ya da güçleri ve zulümleriyle insanların boyunlarını ve sırtlarını merdiven gibi kullanıp oturdukları tahtlara çıkan zalimlerin neslinden değil midir? Rahip dediğin kimdir? Zayıf nefisleri ve hasta kalpleri kötüye kullanma konusunda insanların en maharetlisi değil midir? Peki, kadı dediğin kimdir? En iyi şekilde hakkı batıl, batılı hak gibi gösteren kişi değil midir? Baskıcı, hırsız ve zalim kimseler; ne zamandan beri hayırlı, sâlih, seçkin ve temiz insanlar oldular? (el-Menfelûtî, 2014, ss. 79-80).

Yetim adlı hikâyede çalışıp okul taksitini ödemek zorunda olduğunu söyleyen genç, eğitim sistemiyle ilgili düşüncelerini şu cümlelerle ifade eder: “Çünkü bu memlekette okullar, katı kuralları olan bir ticaret merkezidir. Oradaki mallar taksitle satılmaz. İlim de milletin para kazandığı bir kaynaktır. İyi insanların bahşettiği bir iyilik değildir” (el-Menfelûtî,

2014, s. 15). Bu ifadeler, sosyal adaletsizlik ve sınıfsal eşitsizlik eleştirisini oldukça güçlü bir şekilde ele almaktadır. Özellikle okul gibi bir eğitim merkezinin “katı kuralları olan bir ticaret merkezi” olarak tasvir edilmesi, eğitimin kamusal ve ahlaki bir hak olmaktan çıkarılıp kişinin ekonomik gücüne bağlı bir ayrıcalığa dönüştüğünü göstermektedir. Ayrıca “mallar taksitle satılmaz” ifadesinin ise eğitim ve bilgiye erişimin ancak maddi imkânı olanlar için mümkün olduğunu ima etmektedir. Bu durum, maddî imkânı olmayan toplumun eğitim fırsatlarından mahrum bırakılması yoluyla sosyal adaletsizlik anlamına gelmektedir.

Dinî Eleştiri

Yukarıda *el-Abarât* adlı hikâyeye seçkisinde bazı hikayelerin telif, bazılarının da tercüme olduğu belirtilmişti. Bu hikâyelerden tercüme olanlar Fransızcadan çevrildiği için dinî temaların merkezinde Hristiyanlık bulunmaktadır. Hikâyelerde kahramanların yaptığı bazı dinî eleştiriler de Hristiyan din adamlarına karşıdır. Şehitler adlı hikâyede ruhbanlar sınıfına karşı bir eleştiri bulunmaktadır:

Bu kızın neden öldüğünü biliyor musunuz? Çünkü kendini Hz. Meryem’e adamıştı. Sonra yoluna aşk çıktı ve kalbiyle dinî arasında kararsız kaldı. Kurtulmak için de intihardan başka bir yol bulamadı ve intihar etti. Ey din adamları! Bunlar sizin dünyada işlediğiniz suçlardandır. İstedığınızı evlendirip istediğinizi boşadığınız yetmiyormuş gibi, bir de tartışmaya kapalı bir şekilde bazı insanlara da evliliği haram kıldınız (el-Menfelûtî, 2014, s. 29).

Metinde, inanç ve duygu çatışması ön plana alınmıştır. Burada bir bireyin dini kurallar ile aşk arasında kalışı tasvir edilmiştir. Yazar, genç kızın intiharını, kişisel bir zayıflık değil aksine “evliliğin haram kılınması” gibi insan ve dinin doğasına aykırı yasakların konulmasının kaçınılmaz sonucu olarak ele almıştır. Nitekim metinde geçen “Ey din adamları!” hitabı ve devamındaki ifadeleri, bu düşüncede olanlara bir başkaldırı olarak yorumlanabilir.

Hatıra adlı hikâyede ise Endülüs’ün son hükümdarı Ebû Abdullah üzerinden Müslüman hükümdarlara karşı dinî bir eleştiri yöneltilmektedir:

Ey İslam kralları! Yarın Allah’ın huzurunda duracaksınız. Allah size, kaybettiğiniz ve yükseklerden alıp burnunu yere sürtünceye kadar aşağılara çektiğiniz İslam’ın hesabını soracak. Düşmanlara ellerinizle teslim edip onların arasında sefil ve zayıf bir halde yaşamalarına sebep olduğunuz Müslümanların hesabını soracak. Babalarınızın kanlarıyla ve

canlarıyla bedel ödeyerek kazanıp savunasını ve sorumluluğunu üstlenesiniz diye bıraktıkları İslam şehirlerinin başkentlerinin hesabını da soracak (el-Menfelûtî, 2014, s. 46).

Yukarıdaki paragrafta ise, dinin özünden ziyade din adına hareket eden din adamları ve krallar gibi otoriteler eleştirilmiştir. Bu ifadeler dinin bir anlamda suistimal edildiği şeklinde de yorumlanabilir.

Sonuç

Sekiz hikâyeden oluşan *el-Abarât* adlı eserin teknik incelemesi sonucunda, hikâyelerin genel itibarıyla hüznü olaylar içermesi ve sonuçlarının çoğunlukla ölümle sonuçlanması sebebiyle; esere verilen *el-Abarât (Gözyaşları)* isminin kapsayıcı bir isim olduğu görülmektedir. Hikâyelerdeki olayların anlatımında öncelikle kahramanların içinde bulunduğu olumsuz durumların tasvir edildiği ve ardından onları bu duruma sürükleyen gerçeklerin anlatıldığı görülmektedir. Hikâyelerin olay örgüleri kahramanların fiziki ve ruhsal çevrelerinin tanıtıldığı giriş, olayların karıştığı ve sosyal eleştirilerin yoğunlaştığı gelişme ve çoğunlukla üzücü bir şekilde biten sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Hikâyelerde bahsedilen karakterler çoğunlukla ana karakterler olup yan karakterlere çok fazla yer verilmemiştir. Bazı hikâyelerde geçen yan karakterler bulunsun da onların fiziki ve psikolojik durumlarından çok fazla bahsedilmemiştir.

Yazarın her hikâyede farklı bir bakış açısı kullandığı, bazı hikâyelerde ise çoğulcu bakış açısını tercih ettiği görülmektedir. Tanrısal, gözlemci, kahraman bakış açılarının kullanıldığı hikâyelerde, tanrısal (ilahi) bakış açısıyla anlatımın hâkim olduğu söylenebilir. Okuyucuya objektif bir anlatı sunulabilmesi için farklı bakış açılarının kullanılması isabetli olmuştur.

Yazarın eserinde yer verdiği hikâyelerde temel odak noktasının bazı sosyal problemlere temas etmek istediği düşünülmektedir. Bu nedenle zaman ve mekân unsurlarının üzerinde bu maksadına hizmet edecek kadar durduğu görülmektedir. Bu eserde geçen hikâyeler için üç farklı zaman tanımlaması yapılabilir. Bunlar zaman kavramına yer verilmeden geçmiş zaman kipiyle yazılmış hikâyeler, içerisinde nesnel zaman kavramlarının bulunduğu hikâyeler, bir de kronolojik olarak takip edilebilen hikâyelerdir. Mekân unsuru da yazarın kahramanların sosyal çevresini ve bazen de ruhsal durumunu tasvir etmek için kullandığı araçlar olarak gözükmektedir.

Sade ve akıcı bir dille kaleme alınan hikâyelerde ammicce ifadelere yer verilmemiştir. Kahramanların yaşadığı çevre tanıtılırken ya da diyalogun geçtiği bölümlerde gündelik dile yakın ifadelerin kullandığı görülürken, toplumsal eleştirilerin bulunduğu ya da kahramanlarla psikolojik analizlerin yapıldığı bölümlerde ise ağır bir edebî dilin kullanıldığı düşünülmektedir.

Argo ifadelerle çok az yer verilmişken, deyim ve atasözlerinin hiç kullanılmadığı görülmektedir. Bütün hikâyeler içerisinde üç yerde kısa şiirlere yer verildiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle yazarın genel okuyucuya hitap edecek günlük dile, aynı zamanda benzetmeler ve ince eleştirileri yapabileceği edebî dile hâkim olduğu görülmektedir. Bununla birlikte hikâyelerde çok farklı anlatım teknikleri kullanıldığı görülmüştür. Tasvir, özetleme, diyalog ve iç monolog, yazarın en çok tercih ettiği anlatım teknikleri olarak ön plana çıkmaktadır.

Eserin tematik incelemesi yapıldığında yazarın sekiz hikâyede en çok üzerinde durduğu temaların; aşk, namus, aile, sosyal adaletsizlik ve din olduğu tespit edilmiştir. Tercüme olan hikâyelerde eleştirilen temaların genellikle Batı kültürüne ait temalar olduğu görülmektedir. Yazarın Batı kültürünü eleştirmek için bu hikâyeleri tercüme ettiği düşünülebilir.

Modern dönem Arap edebiyatının önemli isimlerinden Mustafa Luftî el-Menfelûtî'nin *el-Abarât* adlı eseri teknik ve tematik açıdan incelendiğinde Arap edebiyatında kaleme alınan hikâye türü eserlerin başlangıcından itibaren kaydettiği gelişim aşamaları ve bu eserin Arap hikâyeciliğine katkıları görülebilir. Hikâye türü eserlerin geldiği noktayı daha iyi tespit etmek adına bu tür teknik ve tematik çalışmaların daha fazla yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Abbûd, M. (2014). *Edebu'l-'Arab*. Kahire: Muessesetu Hindâvî.
- Ahmed, N. U. A. ve Khatun, H. (2025). Tears And Tales: A Thematic Exploration of Al-'Abarât and Surabhi in Comparative Perspective. *International Journal of Multidisciplinary Research and Analysis*, 08(04). doi:10.47191/ijmra/v8-i04-61
- Ahmed, N. U., Siddique, A. B. ve Amin, R. (2024). Echoes of Society: Exploring Social Realities in Al-Manfalûtî's Al-'Abarât. *Educational Administration: Theory and Practice*. doi:10.53555/kuey.v30i11.8832
- Akalın, Ş. H. ve diğerleri. (2011). *Türkçe Sözlük* (11. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Ş. (1991). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2005). *Anlatma Esasına Bağlı Edebî Metinlerin Tahlili/ Teori ve Uygulama*. Ankara: Kurgan Yayınları.
- Arslan, A. (2019). Mustafa Lutî el-Menfâlûtî'de 'Koyu Karamsarlık'. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (51), 353-367.

- Ayan, A. (2025). Olay ve Durum Hikâyelerinde Karşıtlığın Görünümü. *Dil Araştırmaları*, 19(37), 151-170. doi:10.54316/dilarastirmalari.1539291.
- Behrâvî, H. (1990). *Bunyetu's-şekli'r-rivâi (el-Fezâ'-ez-Zemeneş-Şahsiyye)*. Beyrut: el-Merkezu's-sekâfiyyu'l-Arabî.
- Bildik, Y. (2019). *Hasib Keyyâli'nin Hikâyelerinde Sosyal Problemler*. Billur Yayınevi.
- Bozkurt, K. ve Tekin, N. (2023). Mekân, İnsan ve Edebiyat. *Batman Akademi Dergisi*, 7(2), 238-259.
- Çetin, N. (2003). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Çetişli, İ. (2014). *Metin Tahlillerine Giriş 2*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ed-Dâğır, Y. E. (1983). *Masâdiru'd-dirâsâti'l-edebîyye* (C. 2). Beyrut: Menşûrâtı'l-câmiâtı'l-Lübnâniyye.
- Dayf, Ş. (t.y.). *el-Edebu'l-'arabiyyi'l-mu'âsir fi Mısır*. Kahire: Dâru'l-Me'ârif.
- Demir, Ş. (2020). “Sevincini Bulmak” Adlı Hikâyedeki Anlatım Teknikleri. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, (21), 290-314.
- Demirci, G. (2018). Mısır'da Öykücülük. *Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (1), 17-31.
- Demiryürek, M. (2013). Kurgusal Metinlerde İkinci Kişili Anlatıcı ve Bakış Açısı. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Dergisi*, (2), 119-139.
- Durmuş, İ. (2004). Menfelûti, Mustafa Lutfi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Emekli, İ. (2017). Mısırlı Öykü Yazarı Fuâd Kandîl ve Ercû Ellâ Yedûme'zzalâm Öyküsü. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(12).
- el-Fâhûrî, H. (1986). *el-Câmi' Târîhu'l-edebi'l-'arabî el-Edebu'l-hadîs*. Beyrut: Dâru'l-Cîl.
- Gördebil, M. (2023). *Modern Suriye Edebiyatının Öncülerinden Marûf el-Arnâut ve Tarihî Romanları*. Konya: Palet Yayınları.
- Güler, G. (2020). Mustafa Lutfî el-Menfelûti'nin el-Lakîta Adlı Kısa Öyküsü ve Tahlili. *Toplum Bilimleri Dergisi*, (29), 223-238.
- Gürbüz, Ö. (2001). Düşünce ile Tema ve Konu. *Kurgu Dergisi*, (18), 101-108.
- Hâfız, S. (2003). Modern Arap Kısa Öyküsü I. *Nüşa Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 3(9).

- Harmancı, H. (2013). Abdurrahman Munîf'in el-Eşcâr ve İğtiyâlu Merzûk Adlı Romanının Teknik Yönden İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (30), 67-96.
- İbn Manzûr, E.-F. C. M. b. M. b. A. b. A. (t.y.). *Lisânu'l- 'Arab*. Beyrut: Dâru sâdr.
- İşler, E. (2001). Modern Arap Edebiyatında Bir Öncü: Mustafa Lutfi el-Menfelûtî. *Nüşa: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 71-88.
- Kaplan, M. (2019). *Hikâye Tahlilleri* (25. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (1992). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar-I*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Köksoy, M. (2020). Necîb Mahfûz'un "Midak Sokağı" (Zukâku'l-Midak) İle Halide Edip Adivar'ın "Âkile Hanım Sokağı" Romanlarının Tematik Açidan Karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(39), 1155-1213. doi:10.21550/sosbilder.663412
- el-Menfelûtî, M. (2021). *Gözyaşları*. (Y. Bildik ve A. Halil, Çev.) (1. bs.). Muarrib Arapça Eğitim Yayın Medya.
- el-Menfelûtî, M. L. (2014). *el-Abarât*. Kahire: Müessesetu Hindâvî.
- el-Menfelûtî, M. L. (2015). *en-Nazarât*. Kahire: Müessesetu Hindâvî.
- Narlı, M. (t.y.). Romanda Zaman ve Mekân Kavramları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 91-106.
- Önal, M. (2008). Edebî Dil ve Üslup. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(36), 23-47.
- Sağlam, M. H. (2026). Olay Hikâyelerinde Çözüm Türleri. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (33), 347-368. doi:10.30767/diledeara.1820995.
- Samsuddîn, S. K. A. (2012). *A Study on Mustafa Lutfi al-Manfaluti to Modern Arabic Prose With Special Reference to al-Abarat*. (Doktora Tezi). <http://hdl.handle.net/10603/115202> adresinden erişildi.
- Savran, A. (1991). *19. Yy. Osmanlı Döneminde Yeni Arap Edebiyatı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayını.
- es-Sehhar, S. C. (t.y.). *Musavveru 'Alemlî'l-fikrî'l-'arabi* (C. 2). Mısır: Mektebetu Mısır.
- Stevick, P. (2017). *Roman Teorisi*. (S. Kantarcıoğlu, Çev.). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tekin, M. (2003). *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tepebaşı, F. (2019). *Roman İncelemesi*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.

- Ürün, A. K. (2002). El-Menfalûtî ve Zengin-Fakir Çatışmasını İçeren Bir Makalesi. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (14).
- Yazıcı, H. (1998). Hikâye. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.
- Yıldız, A. (2021). Abdulvehhâb ‘Îsâvî’nin ed-Dîvânu’l-Isbartî İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi. *Akif*, 51(1), 66-95.
- Yıldız, A. (2022). Mansûra İzzuddîn’in Besâtînu’l-Basra İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi. *Arap Edebiyatının Gelişim Serüveni I* içinde. Konya: Palet Yayınları.
- Yıldız, A. (2023). Zehrân el-Kâsımî’nin Teğrîbetu’l-Kâfir İsimli Romanının Teknik ve Tematik İncelemesi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 23(2), 401-428.
- ez-Zeyyât, A. H. (1993). *Târîhu’l-edebi’l-‘arabî*. Beyrut: Dâru’l-ma‘rife.

Structured Abstract

al-Manfalūṭī, possessing a style distinct from his contemporaries, is a writer who has been both praised and criticized, but the accurate statement about him is that he had a great influence in his time. This study examines his work, *al-Abarāt*, a collection of original and translated stories. Muṣṭafā Luṭfī al-Manfalūṭī, a significant writer of the modern era who also influenced many important figures, produced this work through translations from French and his own original stories. The book contains a total of eight stories with independent plotlines. These stories are about martyrs, veiling, remembrance, the abyss, retribution, punishment, and sacrifice. al-Manfalūṭī named this work *al-Abarāt* (Tears) because of its melancholic and emotional themes. The inclusion of themes such as heartbreak, separation, illness, and death, and the tragic endings of many of its characters, suggests that this title is a fitting choice. In this work, the author identifies the main characters of some of the stories by mentioning proper names, while in others he constructs the story through specific human types without mentioning names. He describes the physical and psychological characteristics of some characters, while in others he draws the reader's attention entirely to the events without introducing them. The characters in al-Manfalūṭī's stories are mostly people we might encounter in everyday life. Thus, it can be assumed that al-Manfalūṭī wanted to touch upon social realities through events that could happen to anyone. There are also some minor characters whose names are mentioned in the stories. The characters in al-Manfalūṭī's stories are people who have to struggle with the harsh realities of life. Some of them did not foresee the wrong path they took and fell into the abyss, while others bid farewell to life as a result of the suffering they endured. al-Manfalūṭī does not elaborate much on the physical characteristics of the characters in his stories. This is because the author's main focus is to depict the changing psychological states of the characters as a result of social problems. al-Manfalūṭī wrote all of his stories not from a single perspective, but from different viewpoints. In some of his stories, he employs a pluralistic point of view. Regardless of whether third-person or first-person narration is preferred, the common denominator of all the stories is a virtuous perspective. Furthermore, the narrator always positions himself according to the ethical values of the society in which he lives. Moreover, since social issues are the central element in al-Manfalūṭī's stories, it is noteworthy that there is largely no chronological order in terms of time. Regarding spatial symbols, most of the locations used in the author's stories are used to introduce the environment in which the events take place. However, it is observed that al-Manfalūṭī uses eloquent language in his stories and avoids colloquial expressions. Although he generally uses simple and fluent language, he also occasionally employs long and complex sentences. When describing the conditions and environment in which the protagonist lives, or in dialogues, short, understandable sentences are used. However, when describing the psychological and emotional states of the characters, longer and relatively more complex sentences are employed. In addition, the presence of descriptive, summarizing, dialogue, and internal monologue narrative techniques in al-Manfalūṭī's stories is noteworthy. It is thought that the author's main

focus in the stories included in his work is to address certain social problems. Therefore, it is seen that he emphasizes the elements of time and place to the extent that it serves this purpose. Three different time definitions can be made for the stories in this work. These are stories written in the past tense without mentioning the concept of time, stories that contain objective time concepts, and stories that can be followed chronologically, albeit to a lesser extent. The element of place also appears as a tool that the author uses to describe the social environment and sometimes the psychological state of the characters. When the thematic analysis of the work is made, it has been determined that the themes most emphasized in the eight stories are love, honor, family, social injustice, and religion. It is observed that the themes criticized in the translated stories are generally themes belonging to Western culture. It can be assumed that the author translated these stories to criticize Western culture. A technical and thematic analysis of *al-Abarāt* by Muşţafā Luţfī al-Manfalūţī, a significant figure in modern Arabic literature, reveals the progress made in the short story genre within Arabic literature. Further technical and thematic studies of this kind are needed to better understand the current state of short stories.